Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 301/1596	Łódź, Sroda 26 grudnia 1928 r.	זעקסטער יאהרגאנג	לאדז, מיטוואך, יג טבת תרפ״ט	Nr. 301/1596

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | לאדז. פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

בלב נשבר ונדכה אנו מודיעים ע״ד אסוננו הגדול שקרנו בהלקח מאתנו בתנו ואחותנו החביבה אור ליום ב׳ פ׳ ויחי י״א טבת בשנת הי״ט לימי חי׳

נ. ע.

שיינע גאלדע בת הרב הגאון וכו׳ רבי שלמה זלמן שליט״א שניאורסאהן

ההלוי׳ היתה בו ביום.

השרוי׳ בצער עמוק משפחתה המתאבלת.

נאך לאנגע און שווערע לײַדען איז געשטארבען אין עלטער פון 73 יאהר מײַן ליבער מאן, אונזער טײַערער און נישט פערגעסענער פאטער, שווינערפאטער, גרויספאטער, ברידער, שוואגער און פעטער

נ. ע.

אליעזר יחזקאל ב״ר שלמה יוסף הלוי ז״ל הערשקאוויטש

די לוי׳ קומט פאר היינט, מיטוואך, י״ג טבת תרפ״ט, 1 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער-הויז פיעטריקאווער 17, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

3351 די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

ענטשולדיגונג.

דערמיט בעט איך ענטשולדיגונג ביי די ברידער

ר. און מ. לענטשיצקי

פאר די בעליידיגונג, וואס כ׳האב ארויסגעזאגט אין אנ׳אויפגערעגטען צושטאנד. אלס חרטה שפענד איך 50 זל. פאר פאלגענדע צוועקען:

10 זל. פאר׳ן „יתומים-הויז" זגערזשער 40
10 „ „ „יתומים-הויז" פולנאצנא 38
10 „ „ „לינת הצדק"
10 „ „ ראדאשיצער ישיבה
10 „ „ קליניק „לינת החולים" — צוזאמען 50 זל.

דאס געלד איז אפצונעהמען געגען קוויטונג אין דער אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט".

עמנואל רישפאז.

אכטונג, בעקער-מייסטער אין לאדז

היינט, מיטוואך, דעם 26-טען דעצעמבער ד. י., פינקטליך 6 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל וואסכאדניא 57

א פערזאמלונג פון אונזערע מיטגלידער.

טאג-אָרדנונג: 1) בעריכט פון דער בעקער-קאנפערענץ, וועלכע איז פארגעקומען אין ווארשא, 2) קעלער-בעקערייען און 3) פערשידענעס.

מיר בעטען פינקטליך צו קומען.

די פערוואלטונג.

בעמ.: אזוי ווי די גרינדונגס-פערזאמלונג פון צעך קומט פאר דעם 8-טען יאנואר 1929, בעט מען אלע מיטגלידער, זיי זאלען קומען אונטערשרייבען דעקלאראציעס אלס מיטגלידער פון צעך.

אונזערע פריינד

פיניע און אננא גערשאווסקי

צו דער פייערונג פון זייער הָאכצײַטס-טאג

אונזערע הערציגסטע וואונשען.

מ. און העלענא דארגאזשאנסקי.

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 41.

טעל. 34-72

נאמען פון 6—8 אווענד.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31-08.

היילט גאנץ סערנאכלעסיגטע ציינער- און מויל-קראנקהייטען-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-באשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער

נעמט אן פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

דאנערשטאג, דעם 27. דעצעמבער ד. י., 12 א זייגער מיטאג, צו דער צווייטער שמערצליכער יאהרצייט פון מיין ליבען מאן, אונזער טייערען פאטער און ברודער

נ. ע. מרדכי יהושע ב״ר צבי חיים ז״ל זערמאנאוויטש

קומט פאר אויפ׳ן בית החיים א הזכרה, צו וועלכער אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען.

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער פערוואלטונגס מיטגליד

ה׳ מאיר הערשקאוויטש, צוליב דעם טויט פון זיין פאטער

אליעזר יחזקאל נ״ע

אין דער געזעלשאפטליכער ארבייט זאלט איהר א טרייסט געפינען.

מיר בעטען אלע מיטגלידער אנטיילצונעהמען אין דער לויה, וואס קומט פאר היינט, מיטוואך, דעם 26. דעצעמבער ד. י., 1 א זייגער בייטאג פון טרויער הויז, פעטריקאווער 17.

3352 די פערוואלטונג פון שניידער-מייסטער-פעראיין, פעטריק. 20.

אכטונג! חברים און מיטגלידער פון

חסד-של-אמת.

מיר פאדערן אויף אלע מיטגלידער וואס פאהרען אויפ׳ן ביה״ח אויף

א דרינגענדע בעראטונג

וואס וועט פארקומען היינט, מיטוואך, פ׳ ויחי, 26 דעצעמבער 6 א זייגער אין אווענד אין אייגענעם לאקאל. קומט מאסענווייז!

די פערוואלטונג.

44 וויכטיג פאר מחותנים 44

קויפט נישט קיין

מעבעל

בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט

גדאנסקא (הלונא)

44 Ch. LAZNIK, tel. 62-56 44

נאר ביי מיר קענט איהר קויפען מעבעל שיין, גוט און בילינ.

44 בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען ניי-מאשינען און צאהל די העכסטע פרייזען. 44

קומט און איבערצייגט אייך!

GUTE SOLIDE

HERRENSTOFFE für JEDEN ZWECK

DAMENSTOFFE für MÄNTEL u. KOSTÜME

WOLLENE KLEIDERSTOFFE

empfiehlt zu mässigen Preisen

TUCHHANDLUNG

G. E. Restel

LODZ

84 Petrikauer 84

Spezialität

Leonhardtsche Waren

א געוועלב-איינריכטונג

פאסט ניי, נישט טייער, געאייגענט אויף גאלאנטעריע, אדער מאנופאקטור, וויל איך פערקויפען — אנצוקוקען פון אויף וושאחסקא 52, וו. 6.

שלוס=זיצונג פון ציוֹנ. אקציאָנס=קאָמיטעט

סטאַטוט פון דער פערברייטערטער אַגענץ ווערט געהאַלטען בסוד. — גרינבוים וועט בעקעמפען די אַגענץ׳ ביז צום קאָנגרעס. — נאָהענטסטער קאָנגרעס וועט פאָרקומען אין יולי 1929. — די ביינער פון ד״ר הערצל ווערען אַריבערגעפיהרט קיין א״י.

בערלין, (י.ט.א.) טעלעגראַפיש) אויף דער שלוס-זיצונג פון אַקציאָנס-קאָמיטעט האָט פּראָפ. בראָדעצקי ערקלערט, אַז דער שטאַנדפונקט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע איז, אַז די ארץ-ישראל-רעגירונג דאַרף געבען די מעגליכקייט פאַר אַ ברייטער איינוואַנדערונג קיין ארץ-ישראל.

הענריעטע סאָלד האָט אין איהר בעריכט ערקלערט, אַז סך-הכל זענען אין ארץ ישראל איצט רעגיסטרירט 1632 יודישע אַרבייטסלאָזע. די ארץ-ישראל-רעגירונג האָט געגעבען 200 סערטיפיקאַטען פאַר פאַרפאָלגטע ציוניסטען אין סאָוויעט-רוסלאַנד. זי האָט געפאָדערט, אַז דער ארץ ישראל ביודזשעט פון עקזעקוטיווע זאָל געהעכערט ווערען מיט 20 טויזענד פונט.

בערלין, 24 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). ביים סוף פון דער שלוס זיצונג פון אַקציאָנס-קאָמיטעט, וועלכע האָט געדויערט אַ גאַנצע נאַכט האָט ראָזענבלום ערקלערט, אַז די בעמיהונגען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען איבערצופיהרען די ביינער פון טעאָדאָר הערצל קיין ארץ-ישראל, האָבען געהאַט אַ פּאָזיטיווען רעזולטאַט. דער טערמין פון דער עקסהומאַציע איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

לויט׳ן בעשלוס פון אַקציאָנס-קאָמיטעט איז דער טערמין פון 16-טען ציוניסטישען קאָנגרעס בעשטימט געוואָרען אויפ׳ן 28-טען יולי 1929. דאָס אָרט פון קאָנגרעס וועט בעשטימט ווערען דורכ׳ן עקזעקוטיוו צוזאַמען מיט׳ן פּאָרזיצענדען פון אַקציאָנס-קאָמיטעט.

בערלין, 24. (י. ט. א. טעלעגראַפיש). אויף דער נאַכט-זיצונג פון אַקציאָנס-קאָמיטעט איז אָנגענומען געוואָרען דער סטאַטוס-פּראָיעקט פון דער יודישער אַגענץ. דער סטאַטוט ווייכט פיל אָפּ פון דער שטעלונג פון עקזעקוטיוו. דער סטאַטוט איז ערקלערט געוואָרען אַלס פערטרויליכער.

דער פיהרער פון די ראַדיקאַלע ציוניסטען סאָלאָווייטשיק האָט פאָרגעלעגט, אַז די פערברייטערטע יודישע אַגענץ זאָל נישט פריהער צוזאַמענגערופען ווערען ביז ס׳וועלען אין איהר נישט אָנטייל נעהמען נישט-ציוניסטען פון 2 מזרח-לענדער, צווישען זיי פון פוילען.

ד״ר ראָזענבלאַט, ד״ר רייך און לעווינטע זענען געווען געגען דעם. דער פאָרשלאַג איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

ס׳איז אָנגענומען געוואָרען דער פאָרשלאַג פון ד״ר הינדעס, אַז אַלע ציוניסטישע פעדעראַציעס אין פוילען ווערען אויפגעפאָדערט צונויפצושטעלען די רשימה פון די נישט-ציוניסטען אין פוילען אין דער יודישער אַגענץ, נאָך איידער די אַגענץ וועט צוזאַמענגערופען ווערען.

יצחק גרינבוים האָט אָפּגעגעבען אַן ערקלערונג, אַז ער וועט בעקעמפען די פערברייטערטע יודישע אַגענץ ביז צום נאָהענטען קאָנגרעס.

בערלין, 25 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). די נאָהענטסטע זיצונג פון ציוניסטישען אַקציאָנס-קאָמיטעט וועט פאָרקומען פריהלינגס צייט אין ירושלים.

8 אַ זייגער אינדערפריה האָט לעאָ מאָצקין געהאַלטען די שלוס-רעדע אין דער העברעאישער שפּראַך.

מלחמה אין דרום-אַמעריקאַ ווערט אומפערמיידליך.

ניו-יאָרק, 23 (ספּ. טעל.) די פאָדערשטע טיילען פון דעם באָליוויאַנישען מיליטער אין דער צאָהל פון 3500 זעלנער האָבען אָנגעהויבען אַן אָפענזיווע-מאַרש געגען אַ פאַראַגוואַישען פאָרט באַהיאַ-נעגראַ.

מ׳האַלט אין די מיליטערישע קרייזען, אַז אויב דער מאַרש וועט פאָרטגעזעצט ווערען וועט די לאַגע צווישען באָליוויען און פאַראַגוואַי פערשאַרפט ווערען, אַז נישט קוקענדיג אויף אַלע שלום-אינטערווענצען וואָלט אַ מלחמה געווען אומפערמיידליך.

אויפרייס אין אַ אונטערוואַסער-שיפעל.

נעאַפּאָל, (ספּ. טעל.) אין דער אונטערוואַסער-שיף „ה 1“ איז פאָרגעקומען אַן אויפרייס. צוויי אָפיצירען זענען דערהרג׳עט געוואָרען, איינער פערוואונדעט.

ראַדיאָ-טעלעפאָן בערלין — בוענאָס-איירעס.

בערלין, 25 (ספּ. טעל.) מיט עטליכע טעג צוריק איז געעפענט געוואָרען פאַר׳ן אַלגעמיינעם געברויך די ראַדיאָ טעלעפאָנישע פערבינדונג צווישען בערלין און בוענאָס-איירעס. אַלע עקספּערימענטען אין דער הינזיכט האָבען זיך גלענצענד איינגעגעבען.

דאָס ערשטע געשפּרעך צווישען בערלין און בוענאָס-איירעס איז זעלטען גוט געהערט געוואָרען אין ביידע זייטען. נאָך די ערשטע בעגריסונגס-רעדען האָט אַן אַרגענטינישער אָרקעסטער געשפּילט דעם דייטשען נאַציאָנאַלען הימן.

דער באַנדיטען-אָנפאַל אויף די יוד. קאָלאָניסטען אין בראַזיליען.

ריאָ-דע-זשאַניירא, 24 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) לויט די לעצטע ידיעות זענען די באַנדיטען, וועלכע זענען אָנגעפאַלען אויף די יודישע קאָלאָניסטען אינגאַנצען פערטריבען געוואָרען. די עקספּעדיציע, וועלכע די רעגירונג האָט אַרויסגעשיקט אין די קאָלאָניעס האָט פולשטענדיג צוריקגעשטעלט די אָרדנונג. דער סך הכל איז, אַז ס׳זענען דערהרג׳עט געוואָרען 4 יודישע קאָלאָניסטען.

געשטאָרבען אַן אַרבייטער-טוער.

ריגאַ, 25. (יט״א טעלעגראַפיש) דאָ איז געשטאָרבען דער בעקאַנטער אַרבייטער-טוער רפאל וויצרין, דער פערשטאָרבענער האָט געאַרבייט זעהר אַקטיוו אין אַ גאַנצער רייהע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס.

אויסצייכנונג פאַר אַן אונגאַרישען יוד.

ניו-יאָרק. 25. (יט״א טעלעגראַפיש) דער בעקאַנטער יודישער באַנקיר שפּייער האָט בעקומען אַ הויכען אונגאַרישען אָרדען פאַר זיינע לייסטונגען לטובת דער אונגאַרישער מלוכה.

ענטדעקט סקעלעטען פון אַמונדסען׳ס עקספּעדיציע.

מאָסקווא, 25. (ספּ. טעל.) איינע פון די וויסענשאַפטליכע-עקספּעדיציעס אין סיביר האָט געפונען 2 סקעלעטען, וועלכע געהערען, לויט דער מיינונג פון דער עקספּעדיציע, צו צוויי מיטגלידער פון אַמונדסענס עקספּעדיציע, וועלכע איז געמאַכט געוואָרען אין די יאָהרען פון 1920—1918.

ביי די געפונענע סקעלעטען האָט מען ענטדעקט בריף און אינסטרומענטען, וועלכע האָבען געהערט צו דער דערמאָהנטער עקספּעדיציע.

אַ מיליאַרד זלאָטעס אויף עלעקטריפיצירען פוילען.

וואַרשאַ, 25. (טעלעפאָניש) דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום האָט בעקומען אַ רייהע אָפערטען פון ענגלישע און פראַנצויזישע פירמעס וועגען עלעקטריפיצירען פוילען, דאָס אויספיהרען דעם פּלאַן דאַרף קאָסטען 1 מיליאַרד זלאָטעס.

די פירמעס נעמען זיך אונטער אויסצופיהרען די אַרבייט אין פערלויף פון 10 יאָהר און שלאָגען פאָר אַ לאַנג-טערמיניגען קרעדיט.

עהרונג פון אָטאָ ליליענטאַל

דעם פּיאָנער פון לופט=פליה=וועזען.

לאָנדאָן, (יט״א) די טעג איז אין לאָנדאָן אין אָנוועזענהייט פון אַ רייהע געלעהרטע פאָרגעקומען די פייערונג פון 25-יעהריגען יובילעאום זייט עס איז ערפונדען געוואָרען דער ערשטער מאָטאָר-אַעראָפּלאַן פון די ברידער רייט. ביי דער געלעגענהייט האָבען די רעדנער דערמאָהנט, אַז דער ערשטער פּיאָנער פון דער אַוויאַטיק איז געווען דער דייטשער יוד אָטאָ ליליענטאַל, וועלכער איז אין 1896 נעה׳רג׳עט געוואָרען בעת אַ פּראָבע פון זיין לופט-אַפּאַראַט. עס איז בעטאָנט געוואָרען, אַז די ברידער רייט, ווי אַלע מאָדערנע אַוויאַטאָרען האָבען פיל געלערנט פונ׳ם טראַגיש פערשטאָרבענעם אָטאָ ליליענטאַל.

שוץ פון ענגלאַנד

געניסען אַלע ארץ=ישראל=בירגער.

לאָנדאָן, (יט״א) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט רעפּ. פּאָקסקראָפט אינטערפּעלירט די רעגירונג, צי קענען די אימיגראַנטען פון ארץ-ישראל געניסען פון ענגלישען פּאָליטישען און קאָנסולאַרען שוץ און אויב נישט — צוליב וואָס פאַר אַ טעמים.

דער אונטערשטאַאַטס-סעקרעטאַר פאַר אויסערליכע ענינים לאָקער-לאַמפּסאָן האָט דערויף געענטפערט, אַז אַלע פּערזאָנען, וואָס האָבען ערוואָרבען די ארץ-ישראל בירגערשאַפט לויט׳ן געזעץ פון יאָהר 1925, ווערט געזיכערט די שוץ פון די ענגלישע מלוכה-אָרגאַנען.

רעדוקציע פון קרעדיט-פּראָצענט-זאַץ אין ארץ-ישראל.

ירושלים, (יט״א) כדי צו פערלייכטערען די קרעדיט-בעדינגונגען פאַר דער קליין-אינדוסטריע אין ארץ-ישראל, האָט די „אַנגלאָ פּאַלעסטיין-קאָמפּאַני“ רעדוצירט דעם קרעדיט פּראָצענט-זאַץ ביז 7 פּראָצענט.

אַ מיליאַרדען=אַפערע

ענטדעקט אין עסטרייך.

ווין, 25. (ספּ. טעל.) אַ געהאַלרינגען רושם האָט געמאַכט די ידיעה, אַז אין איינער פון די רייכסטע פערזיכערונגס-געזעלשאַפטען זענען פאָרגעקומען מיסברויכען אויף מיליאַרדען קראָנען. דער שווינדלער איז דער אויבער-דירעקטאָר פון דער געזעלשאַפט, דער פערוואַלטונגס-ראַט, וואָס בעשטעהט פון פּראָמינענטע פערזענליכקייטען מאַכט בעמיהונגען, אַז דער גאַנצער ענין זאָל נישט אַנשפּאַרען אין געריכט, און דער פערוואַלטונגס-ראַט וויל דעקען די בעשווינדעלטע סומען פון אייגענער קעשענע.

2 דירעקטאָרען פון דער פערזיכערונגס-געזעלשאַפט זענען שוין בעזייטיגט געוואָרען פון זייערע אַמטען.

פּאַליציאַנט דערשיסט זיין אייגענעם זוהן, אַ פערברעכער.

בערלין, 25. (ספּ. טעל.) פון קאָטבאָל טיילט מען מיט וועגען אַ שוידערליכער טראַגעדיע. די פּאָליציי האָט זיך געיאָגט נאָך באַנדע איינברעכער. איינער פון די פּאָליציי בעאַמטע ווערנער ראַוו האָט געכאַפּט אַן איינברעכער און איהם אַרויפגעלעקט אויף די הענד קייטלעך, דערביי האָט ער אין דער פינסטער נישט בעמערקט, אַז ער אַרעסטירט זיין אייגענעם זוהן, וועלכער איז לעצטענס געווען אַרבייטסלאָז און איז געוואָרען אַ פערברעכער.

דער זוהן האָט דערקענט דעם פאָטער און האָט אַ פערשעהמטער פאַר יערען פּרייז געוואָלט אַנטלויפען. ער האָט אַ שטויס געטאָן דעם פאָטער און זיך געלאָזט לויפען. דער אַלטער ראַוו, וועלכער איז פון זיינע שטיי סטעפּאַלען, האָט נאָכגעשאָסען דעם אַנטלאָפענעם און איהם שווער פערוואונדעט, ערשט ווען ער האָט דערהערט דעם זוהנ׳ס געשריי, האָט ער איהם דערקענט.

דער פאָטער האָט בעקומען אַ נערווען-אַטאַק.

דער בעקאַנטער רעכטס-קענער
י. איינפעלד
וואוינט איצט אויף פּעטריקאַווער 31.
שפּרעכשטונדען טעגליך פון 5—8 אָוו.
נעמט אויך אונטער דורכצופיהרען אין בוררים-געריכטען די שווערסטע סכסוכים געזעלשאַפטען און לויט די פערפליכטענדע געזעצען.

Dr. med. A. Uryson
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציעל מאַגען, דאַרם און לעבער=קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35=85
נעמט אָן פון 3 ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

Dr. med. H. Lubicz
ציגעלניאַנאַ 43. טעל. 41=32
אַקציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מיטשע-אורינע קראַנקהייטען. ...
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונט

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען ...
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונט.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.
איינענע פּראַצאָוניע פון ... ערטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ...
עמפּפאַנגט פון 5—7 אין אָוונט.

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען, ספּעציעל פאַר לונגען-און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און עלעקטריזירונג.
... אין דערהיים פון 3—5 נאָכמיטאָג
צוריקגעקעהרט.

Dr. MED. J. BETTE
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אינערליכע-און קינדער-קראַנקה.
פּיעטריקאַווער 6. טעל. 95=44.
נעמט אָן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אָוונט.

„אַרט“
זאַכאָדניאַ 43
יודישער קאַמער=טעאַטער
לייטונג: מ. בראָדערזאָן.
היינט—2 פאָרשטעלונגען:
אָנהויב 7.45 (פּאָפּולערע פּרייזען)
און 10 אין אָוונט
„לאַטקעס“
1) אוּווערטיור 2) נאַקטורען 3) קאַפּעליוש 4) באַלעבאָטיש 5) קיילע-ביילע 6) מורינו אַליבאַבאַ 7) וואַסער-טרעגער 8) לאַטקעס 9) ווייב און געליבטע 10) ס׳יודישע געפּעל
הנחה-בילעטען זענען נישט גילטיג.
טעקסטען פון משה בראָדערזאָן, משה נאַדיר, אַהרן צייטלין און ב. קאַוונער. מוזיק: דוד בייגעלמאַן און י. בוים.
די קאַסע איז אָפען טעגליך פון 6 אָוו., שבת פון 1.30 ביז 5 נאָכמ. און פון 7 אָוונט.

לאָדז. 26 דעצעמבער 1928

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 26 דעצעמבער 1928

די אילוזיע
פון הויכער וואַלוטע-דעקונג.

אין דער פערגאַנגענער וואָך האָבן מיר גע-האַט די געלעגענהייט צו הערן פון איינעם פון די בעדייטענדסטע ווירטשאַפטליכע וואָרט-זאָגער פאַר ווערטער, וועלכע פאָדערן, אַז מען זאָל זיי למען האמת אָביסעל נעהנטער אויפקלערן. ווען נישט, קאָנען זיי לייכט אַרויסרופן נישט געווינש-טע און אפילו שעדליכע עפעקטן:

אַרום-רעדנדיג די פערשידענע פאַקטאָרן, וואָס האָבן געהאַט אַ דעצידירענדע השפעה אויפ'ן גאַנג פון דעם פוילישן צאָהלונגס-בילאַנס און דער וואַלוטע, בעטאָנט ער לסוף, אַז נישט קוקענדיג אויף די אַלע אינערליכע און אויסערליכע שווע-ריגקייטען, אויף וועלכע פוילען איז געווען אויס-געשטעלט אין דעם לעצטן יאָהר, האָבן זיך די געלד-רעזערוועו פון באַנק פאָלסקי פערקלענערט אין די לעצטע 11 מאָנאַטען נישט מעהר ווי אויף 8 פראָצענט.

אויב אַזוי, וועט געוויס טראַכטן דער מי-טעל-מענש, אויב די מיליאָנען-אינוועסטיציעס, וואָס מיר האָבן אַריינגעלעגט אין אונזער ווירט-שאַפט פון די אייגענע בעגרעניצטע קאַפּיטאַלען, האָבן כמעט נישט אָנגעריהרט אונזערע פאָנדען; אויב נישט די שלעכטע קאָניוקטור און נישט די שטייגענדע פון יאָהר צו יאָהר מלוכה-הוצאות האָבן זיי פערמינערט; אויב אפילו די הויכע פערשולדונג פאַר סחורות לגבי אויסלאַנד, וואָס איז זייט דער סטאַביליזאַציע-הלואה געשטיגען אויף קרוב אַ מיליאַרד, האָט נישט געהאַט קיין ווירקונג אויף די רעזערוועו,— וואָס זענען נאָך אַלעס געפאַלען קוים אויף עטליכע פראָצענט — טאָ וואָס איז די מורא ?! נאָכמעהר. אויב די אָב-שאַצונגען, וואָס די געזעלשאַפט האָט געמאַכט אין דער צייט פון דער אינפלאַציע, זענען שוין אויך פערשוואונדען מיט אַנ'עופף דערצו, ווי עס האַלט דער דירעקטאָר פון דער אַלגעמיינער קרעדיט-באַנק, און די מלוכה-פאָנדען זענען דאָך גע-בליבען שטאַל און אייזען, איז דאָך דאָס אַ בעווייז, אַז אָדער די הכנסות האָבן זיך פערמעהרט אויף אַזוי פיל, אַז זיי האָבן געדעקט די חובות, אָדער די איבעריגע 20 פּראָצענט פון דעם צאָהלונגס-בילאַנס (אַראָפּרעכענדיג דעם סחורות-פערקעהר מיט אויסלאַנד) זענען געווען אַזוי ווייט אַקטיוו, אַז זיי האָבן געגעבען די מעגליכקייט צו בעצאָהלען אַלע חובות מיט'ן מיליאַרד-פאַסיוו פון דעם האַנדעלס-בילאַנס צוזאַמען. טאָ איז דאָך שטאַרק איבערגעטריבען און אומבעגרינדעט די מורא פאַר דעם פּאַסיווען האַנדעלס-בילאַנס, פאַר דעם הויכען אימפּאָרט און פאַר דעם צוזאַמענברוך פון דעם „זלאָטי".

פאַקטיש איז די זאַך נישט אַזוי פשוט.

מיר האָבן אַ לאַנגע צייט געשטיצט, אויפ-געהאַלטען און פונאַנדערגעבויט די ווירטשאַפט מיט די אייגענע מיטלען, מיר האָבן אונזערע איי-גענע קאַפּיטאַלען אינוועסטירט און אַנגעשלאָסען אין די פאַבריקען און פאַבריקס-איינריכטונגען. אַלס פועל-יוצא האָבן מיר אין פוילען אַזאַ הוי-כען צינז-פוס, ווי קיין שום אַנדער לאַנד, ווייל עס זענען איינגעשרומפּן געוואָרען ביז נאָר די אומ-זאַך-מיטלען.

די שלעכטע קאָניונקטור האָט זיך געצויגן בולט אַרויסגעוויזן אין דער אָפּגעשוואַכטער צאָהלונגס פעהיגקייט פון סוחרטום. אין אָקטאָבער האָבן מיר געהאַט אַ רעקאָרד-ציפער פון פּראָטעסטירטע וועקסלען. סיי די דורכשניטליכע סומע פון אַ פּראָטעסטירטען וועקסעל איז געשטיגען אויף עטלי-כע צענדליג פּראָצענט, סיי די אַלגעמיינע סומע (העכער 60 מיליאָן זלאָטעס, 20 פּראָצענט מעהר ווי אין חודש סעפּטעמבער און 33 פּראָצענט מעהר ווי אין חודש אויגוסט).

אין דעם אַליין שפּיגעלט זיך אויך גשנוג אָפּ די צו-הויכע שטייער-בעלאַסטונג, אויף וועלכער עס שטיצט זיך דער פונאַנדערגעבלאָזענער מלוכה-בודזשעט.

וואָס איז נוגע דעם הונדערט-מיליאָניגען דאָלאַר-חוב פאַר די אַריינגעפיהרטע סחורות, איז ערשטענס ווערן אָפט פּראָלאָנגירט אַזעלכע חובות אין אויסלאַנד (ספּעציעל אין דייטשלאַנד, מיט וועלכער מיר מאַכען דאָך די גרעסטע אומזאַצען) פאַר אַ נישטיגען פּראָצענט, וואָרום קרעדיט איז ביליג אין אויסלאַנד. צווייטענס איז דען נישט נוגע דאָס, וואָס עס האָט ערקלערט איינער פון די קרעדיט-אַנפיהרער אין פוילען, אַז די געזעל-שאַפטליכע רעזערוון האָבן זיך אויסגעשעפּט ?!

אויב נאָך דעם ס'עס איז דער געלד-פאָנד

אין דער „באַנק פאָלסקי" קאַסע וואָס געוואָרען קלענער, איז עס דערפאַר, ווייל די שטאָט איז געוואָרען אָרימער. דער בירגער איז פּאַראָרימט געוואָרען און די מלוכה-קאַסע איז אויף זיין חשבון רייכער געוואָרען.

ווען מיר וועלען זיך דע-צו נעהענטער צו-קוקען צו דער פראַגע פון די געלד-רעזערוון און דער דעקונג, וועלען מיר זעהען, אַז געפאַלען אויף 8 פּראָצענט איז נאָר די דעקונג פון דער וואַלוטע. און „דעקונג" איז אַ זאַך, וועלכע לאָזט זיך אָהן שוועריגקייטען קינסטליך הויבען. מען די עמיסיע-באַנק ציהט איין אַ גרעסערן סכום באַנק-נאָטען פון דעם אומלויף, ווערט שוין די דעקונג ממילא אַ העכערע.

צום בעדויערן מוזען מיר קאָנסטאַטירען אַז אויך ביי אונז אין פוילען ווערט די דעקונג געהעכערט אויף אַזאַ קינסטליכען אופן.

ענדע סעפּטעמבער זענען געווען אין אומלויף 1.261 מיליאָן זל. באַנקנאָטען, ענדע אָקטאָבער 1.313 מיליאָן, דאַגעגען דעם 10 נאָוועמבער בלויז 1.240 מיל. און 20 נאָוועמבער 1.193 מיל. זל.

מען פערקלענערט דעם געלד אומלויף, און מען ראַטפּועס אויף אַזאַ אופן די „הויכע" דע-קונג פאַר'ן פּרייז פון אַ פערשטאַרקטער געלד-איינגקייט, לאַנג-טערמיניגע וועקסלען, הויכען צינז-פוס.

פאַקטיש איז עס אָבער אַנ'אילוזיע, וועלכע בלייבט אָהן שום השפּעה אויף דער ווירטשאַפט-ליכער אַנטוויקלונג פון דאָס לעבען.

מאָג. ש. בוזין.

וועלט-קאָנפערענץ פון ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען

ווערט היינט געעפענט אין ווין.

ווין, (יט"א) די טאָג-אָרדנונג פון דער רע-וויזיאָניסטישער וועלט-קאָנפערענץ, וואָס ווערט גע-עפענט מיטוואָך, דעם 26-טען דעצעמבער אין די זאַלען פון „קאָנטינענטאַל-האָטעל", אין ווין איז פאָלגענדער:

26-טער דעצעמבער — ערעפנונגס-זיצונג: 1) בעגריסונג פון הל. טיאָמקינ'ס אָנרעגונג, 2) רעד-פעראַט פון הל. זשאַבאָטינסקי — די לאַגע אין ציו-ניזם און אין דער רעוויזיאָניסטישער בעוועגונג.

27-טען דעצעמבער: וואַהלען פון פּרעזידיום און קאָמיסיעס, רעפעראַטען: 1) די פּאָליטישע אויפ-גאַבען פון די רעוויזיאָניסטען, א) אונזער פּאָליטישע טעטיגקייט, ב) פּראָבלעם פון דער 7-טער דאָמינע. 2) די נאַטירליכע בעפעלקערונגס-בעוועגונג אין ארץ-ישראל און די אינוואַנדערונגס-פּאָליטיק, 3) אויפ-בוי-פּראָבלעמען: א) בודזשעט, ב) פאָנדען, ג) הלואה ד) מאָבילּיזירונג פון קאַפּיטאַלען פאַר ארץ-ישראל, 4) דער רעוויזיאָניסטישער קאָלאָניזאַציאָנס-פּראָג-ראַם און אַרבייטס-פּראָגראַם.

28-טען דעצעמבער — אַלגעמיינע דיסקוסיע, בעריכט פון פּאַריזער אָרגאַניזאַציאָנס-ביוראָ, אָרגאַ-ניזאַציאָנעלע, פינאַנציעלע און פּרעסע-פראַגען.

28-טען דעצעמבער: 1) ציוניסטיש-רעוויזיאָ-ניסטישער וועלט-פערבאַנד און די ציוניסטישע אָר-גאַניזאַציע, 2) די טאַקטיק פון די רעוויזיאָניסטען בעת די קאָנגרעס-וואַהלען.

30-טען דעצעמבער: פאָרטזעצונג פון דער דיסקוסיע. רעפעראַטען וועגען דער „יודישער אַגענץ" „תוצרית הארץ", „יוגנט-בעוועגונג" (ברית-טרומ-פעלדאָר, תל-חי).

31-טען דעצעמבער: בעריכטען, רעזאָלוציעס, שלוס-זיצונג פון דער קאָנפערענץ.

זיך אָפּזאָגען פון דער שפּאַניאָלישער שפּראַך

לענט ווענעזעלאָס פאַר די סאַלאָניקער יודען.

סאַלאָניקי, (יט"א) דער גריכישער פּרעמ-יער-מיניסטער ווענעזעלאָס האָט אויפגענומען אַ דע-לעגאַציע פון דער יודישער קהלה אין סאַלאָניקי. בעת דעם געשפּרעך האָט ווענעזעלאָס ערקלערט, אַז עס וואָלט געווען געוואונשען, אַז די יודען אין גריכענלאַנד זאָלען זיך אָפּזאָגען פון זייער שפּראַך און זאָלען זיך בענוצען מיט דער גריכישער שפּראַך, ווענעזעלאָס האָט דערביי אונטערגעשטראָכען, אַז ער זאָגט דאָס נישט בנוגע דער העברעאישער שפּראַך, נאָר בנוגע דער שפּאַניאָלישער, מיט וועל-כער ס'רוב סאַלאָניקער יודען בענוצען זיך איצט און וועלכע בעזיצט אָבער נישט די געהעריגע טראַ-דיציע.

דער גריכישער פּרעמיער-מיניסטער האָט ווי-טער ערקלערט, אַז ער בעטראַכט די סאַלאָניקער יודען פאַר אַ ווערטפולען עלעמענט פאַר דער ענט-וויקלונג פון לאַנד און ער בעדויערט שטאַרק די עמיגראַציע-טענדענצען צווישען די סאַלאָניקער יו-דען. די רעגירונג וועט בעטראַכטען פערשידענע מיט-לען ווי אַזוי צו געבען די יודען אַ מעגליכקייט איבער-צובלייבען אין לאַנד.

„יודען מוזען ווערען טערקען"

די אַקציע פאַר פערטערקישען די יודען אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל.

קאָנסטאַנטינאָפּאָל, (יט"א) די טערקישע פּרעסע און אַ ריהע טערקישע אָרגאַניזאַציעס פיהרען אַנ'ענערגישע אַקציע אונטערן לאָזונג, אַז אַלע טער-קישע פּאַטריאָטען מוזען דורכאויס רעדען אויף טער-קיש. דערביי ווערט געפיהרט אַ שאַרפע פּראָפּאַ-גאַנדע געגען די פרעמדשפּראַכיגע עלעמענטען, הויפט-זעכליך געגען די טערקישע יודען, וועלכע רעדען שפּאַ-ניאָליש, אין אַנ'אינטערוויו מיט טערקישע פּרעסע-פאָרשטעהער האָט דער יודישער פּראָפעסאָר פון קאָנסטאַנטינאָפּאָלער אוניווערזיטעט אברהם גאַלאַנ-טע פערזיכערט, אַז אין 50 יאָהר אַרום וועלען שוין אַלע יודען זיך בענוצען אויסשליסליך מיט דער טערקישער שפּראַך, מען טאָר אָבער נישט אויס-איבען קיין צו שווערען דרוק אין דער ריכטונג, ווייל אַזאַ טיפע ענדערונג אין לעבען פון דער יודישער בעפעלקערונג, ווי די ענדערונג פון דער שפּראַך, קען נישט דורכגעפיהרט ווערען אין משך פון אַ קורצער צייט.

צאָהלרייכע קרבנות

פון אויטאָמאָביל-קאַטאַסטראָפעס אין ארץ-ישראל.

ירושלים, (יט"א). אין משך פון די לעצ-טע צוויי וואָכען זענען אין ארץ-ישראל פאָרגעקומען אַ ריהע אויטאָמאָביל-קאַטאַסטראָפעס, וועלכע האָ-בען פעראורזאַכט פיל מענשליכע קרבנות. בעת די דאָזיגע קאַטאַסטראָפעס זענען דערהרג'עט גע-וואָרען 15 פּערזאָן און 12 פּערזאָן זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען.

אַ בילד פון די צוקונפטיגע שטעט.

ווי די שטעט וועלען זיך בעשיצען געגען לופט-אַטאַקעס.

ווי אַזוי וועלען אויסזעהען די גרויסע שטעט אין דער צוקונפט, געהעריג אין אַכט די נייע מעטאָדען פון פערניכטונג, וואָס זענען אָנגעווענדעט געוואָרען אין דער לעצטער מלחמה?

צום ערשטען מאָל אין דער געשיכטע זענען אין דער לעצטער מלחמה געפלויגען אַעראָפּלאַנען און לופט-שיפען איבער פיינדליכע שטעדט און אַראָפּ-געוואָרפען באָמבעס מיט אויפרייס-מאַטעריאַל און מיט גיפטיגע גאַזען אויף פרידליכע איינוואוינער. צוליב סטראַטעגישע צוועקען איז עס נישט נויטיג געווען; עס איז אָבער בעטראַכטען געוואָרען אַלס אַ זעהר גוטער פּסיכאָלאָגישער מיטעל אָנצושרעקען די בעפעלקערונג פון פיינדליכען לאַנד. און איז אַ פּרעצעדענט אַזאַ איינמאָל געשאַפען געוואָרען, קען מען ערוואַרטען, אַז אין די קומענדיגע מלחמות וועט זיך יעדער פון די צדדים נישט אָפּשטעלען פאַר קיין שום מיטלען און וועט זוכען צו וואַרפען באָמבעס אויף פיינדליכע שטעדט און זעהן צו פערניכטען וואָס מעהר הייזער. און וואָס מעהר מענשען, אַפילו פון די פרידליכע איינוואוינער.

און אויב מען קאָן איצטער דערלאָזען דעם גע-דאַנק, אַז עס קען אַזוי אַמאָל פּאַסירען, מוז מען בעצייטענס אָנגעהמען מיטלען, געגען דעם. אַלע לענדער בעגייענען זיך הערמיט, וואָס מען בויט ספּעציעלע קאַנאָנען צו בעגעגענען די פיינדליכע אַ-עראָפּלאַנען און לופט-שיפען, אויב זיי וועלען אַ-מאָל אָנקומען. אין סאָוויעט-רוסלאַנד טוט מען אויך דאָסועלבע; אָבער דאָרטען געהט מען נאָך אַ טראָט ווייטער! דאָרטען טראַכט מען וועגען טיפע-רע און גרינטליכערע מיטלען צו בעשיצען די בע-פעלקערונג פון די גרויסע שטעדט געגען אַ מעג-ליכער אַטאַקע פון דער לופטען. אין רוסלאַנד איז זעהר פּאָפּולער דער געדאַנק, וואָס איז אויסגעאַר-בייט געוואָרען פון איניגע אינזשעניערען, צו בויען אַזעלכע שטעדט, וואָס זאָלען קענען אויסשטעהן די געפעהרליכסטע אַטאַקע פון דער לופטען. דער געדאַנק איז דורך די אילוסטירטע זשורנאַלען צו-שפּרייט געוואָרען איבער דער גאַנצער וועלט. און כאָטש אַזעלכע שטעדט האָט מען נאָך דערווייל נישט אָנגעהויבען צו בויען, איז עס אָבער זעהר מעגליך, אַז עטוואָס עהנליכעס זאָל מיט דער צייט פאָרקומען.

דער פּלאַן שטעלט פאַר אַנ'אונטערערדישע וועלט. אויבען, אויף דער ערד, וועלען שטעהן גרויסע הייזער פון 5—6 און מעהר שטאָק. און אין די הייזער וועלען וואוינען מענשען. אין דער וועל בער צייט, אָבער וועלען אונטער דיזעלבע הייזער טיף אין דער ערד, זיין נאָך עטליכע עטאַזשען, וואו מענשען וועלען זיך קענען בעהאַלטען אין פאַל פון אַנ'אַטאַקע. און דאָרטען, אונטער דער ערד, וועט-לען זיך אויך שטענדיג געפינען די זאַכען, וואָס קענען אַזוי לייכט נישט איבערגעטראָגען אָדער אַר-יבערגעפיהרט ווערען, ווי פאַבריקען, עלעקטרישע סטאַנציעס א. א. וו.

די הייזער איבער דער ערד וועלען זיין פון אַ בעזונדער קאָנסטרוקציע. זיי וועלען זיין אויסגע-גאָסען פון קאָנקריט מיט דיקע ווענט, און אויבען וועלען זיי האָבען אייזערנע האַלב קיילעכדיגע סע-כער פון דריי עטאַזשען הויך. דער צוועק איז, אַז ווען אַ באָמבע וועט אַראָפּפאַלען אויפ'ן דאַך, זאָל זי זיך אַראָפּקייקלען פון איהר; אויב זי וועט עקס-פּלאָדירען, וועלען די אונטערשטע צוויי דעכער בע-שיצען דאָס הויז גופא.

דאָס איז צו בעשיצען נאָר דאָס הויז אַליין. וואָס אַנבעלאַנגט דער בעפעלקערונג, וועלען אונ-טער יעדען הויז זיין צימערען פון עטליכע עטאַזשען טיף. די צימערען וועלען זיך אַזוי פערמאַכען, אַז קיין איין טראָפּען לופט זאָל פון דרויסען נישט אַריינ-קומען; אין פאַל פון אַנ'אַטאַקע וועט די לופט זיין אָנגעצאַפּט מיט גיפטיגע גאַזען, און כדי די מענשען זאָלען האָבען מיט וואָס צו אָטעמען, וועלען זיך אונטער דער ערד געפינען לאַבאָראַטאָריעס. איינ-גע פון זיי וועלען פּראָדוצירען אַ שטענדיגען שטראָם פון וואַסער-שטאָף, דעם גאַז, וואָס מיר אָטעמען אַריין פון דער לופט; אַנדערע וועלען רייניגען די לופט פון גאַז מיט אַזאַ חשבון, אַז די ווירקונג פון די גיפטיגע גאַזען זאָל בעזייטיגט ווערען. אַזעלכע לאַבאָראַטאָריעס וועלען אַרבייטען אויפ'ן פּרינציפּ פון די גאַז-מאַסקעס, וואָס סאָלדאַטען טראָגען בעת גאַז-אַטאַקעס, נאָר אין אַ ברייטען מאַסשטאַב.

די אַלע פאַבריקען דאַרפען זיך געפינען אונ-טער דער ערד תמיד אַפילו אין פרידליכע צייטען. אַנגעגעבענדיג אַלע מיטלען, וואָס די מאָדערנע וויסענ-שאַפט שלאָגט אונז פאָר, דאַרף זיך דאָס אַרבייטען אונטער דער ערד נישט אָפּרופען שעדליך אויפ'ן געזונד און וואוילזיין פון די אַרבייטער. אין פריד-ליכע צייטען קען מען מיט דער הילף פון ריזער-ווענטילאַטאָרען אויספיהרען צו האָבען אַ שטענדיגען שטראָם פרישער לופט, וואָס קאָן נאָך זיין פרישער און געזונטער ווי די לופט אין די ענגע גאַסען פון שטעדט אויף דער ערד. מען קען אויסקלייבען אויפ-כע עלעקטרישע לאָמפען, וואָס סוועלען זיין פאַר די אויגען פונקט אַזוי גוט, ווי טאָג-ליכט אויף דער ערד. וואָס אַנבעלאַנגט זונ-שיין, וואָס הערט בעטראַכט אַלס דער הויפּט-פאַקטאָר פון לעבען און ענערגיע אויף דער ערד, קאָן מען ריעלבע ווירקונגען אַרויסקריגען פון ספּעציעלע עלעקטרישע לאָמפען אַזעלכע. מען קען אָט די קינסטליכע ליכט-שטראַהלען קאָנצענטרירען צו אַזאַ מאָס, אַז זייער ווירקונג זאָל זיין נאָך אַ פיל-שטאַרקערע, אַ פיל-אינטענסיווערע ווי די שטראַהלען פון דער זון.

קראַנקהייטען, וואָס דאַרפען קורירט ווערען מיט זון-שטראַהלען, ווערען מיט נאָך אַ גרעסערען ערפאָלג בעהאַנדעלט מיט עלעקטרישע לאָמפען; פלאַנצען וואַקסען אין צימערען, וואו קיין זונ-שיין קומט נישט צו אונטער דער ווירקונג פון אַזאַ קינסט-ליכען ליכט.

די סאַניטאַרע און היגיענישע בעדינגונגען אין די פאַבריקען אונטער דער ערד וועלען זיין בעוואָרנט צו אַ שטופע, אַז די אַרבייטער וועלען זיך דאָרטען פיהלען בעסער און געזינטער ווי אויף דער ערד. די לאַגע פון די אַרבייטער אונטער דער ערד וועט זיין אַזאַ, ווי פון יענעם יתום געבעך, וועמען עס לעבט זיך אַ סך בעסער ווי געוועהנליכע קינדער, ווייל אַלע האָבען אויף איהם רחמנות.

אונטער דער ערד וועלען זיך אויך געפינען די עלעקטרישע סטאַציעס, די וואַסער-רעזערוואואַרען, און די אַלע זאַכען, וואָס ווערען איצטער אָנ-גערופען מיט'ן אַלגעמיינעם נאָמען „עפענטליכער געברויך". דאָ, אונטער דער ערד, וועלען אויך זיין די גאַסען, איבער וועלכע מענשען וועלען געהן און אויטאָמאָבילען וועלען לויפען; דאָ וועלען אויך זיין די שטאָטישע אייזענבאַהנען, אויבען וועט דאָס אַלץ רינג זיין בעדעקט מיט אַ זעהר דיקען שיכט פון קאָנקריט, און נאָר פון אויבען קען אַפילו זיין אַ דיקער שיכט פון הייכער ערד, וואו בוימער, קוסט-טעס און בלומען וועלען וואַקסען און בליהען.

לויט די צייכענונגען, וואָס זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען פון די רוסישע אינזשעניערען וועט אַ שטאָט פון דער צוקונפט מיט זיך פאָרשטעלען אַ ריזיגען גאָרטען, פול מיט גרינע בוימער און בלומען. איבער דעם גאָרטען וועלען זיך ציהען גע-פלאַסטערטע וועגען, איבער וועלכע סען וועט שפּאַ-צירען און איבער וועלכע אויטאָמאָבילען וועלען אַר-רומלויפען אין פרידליכער צייט. דאָ און דאָרטען, שיטער צושפּרייט איבער אָט דעם גאָרטען, וועלען שטעהן די הויגע הייזער פון אַנ'איינגאַרטיגער קאָנסטרוקציע. זיי וועלען אונטען זיין ברייט און אויבען שמאָל, און נאָר אויבען וועלען זיי זיין צוגע-דעקט מיט דריי גאָרענדיגע דעכער, דאָס גאַנצע לע-בען, די גאַנצע טעטיגקייט, וועט פאָרקומען אונטער דער ערד. די בויען וועלען, וואָס אויף דער ערד און אונטער דער ערד, וועלען זיין שטענדיג פער-בונדען צווישען זיך דורך עלעקטרישע ליפטען, וואָס וועלען לויפען אַרויף און אַראָפּ. אין צייט פון אַ פיינדליכער אַטאַקע פון דער לופטען וועט זיך אַלעס לעבעדיגעס בעהאַלטען אונטער דער ערד. אויבען וועט זיין טויט און שטיל; און אונטען, אונטער דער ערד, וועט דאָס לעבען און די טעטיגקייט פאָרט-געזעצט ווערען אַזוי ווי עס וואָלט קיין זאַך נישט פאָרגעקומען.

ל. באַראַדולין.

ניי ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי ער פאלקסבלאט

26 מיטוואָך
י"ג טבת תרפ"ט

דעצעמבער

זון-אויפגאַנג 7.44
זון-אונטערגאַנג 3.28

עקסמיסיעס-צרות.

צוויי האַרצרייסענדע פאַקטען פון א סך.

1.

די טעג זענען צו אונז אין רעדאַקציע געקומען פרוי ל. פון גדאַנסקאַ און אַ געוויסער אַ. פון זגערזשער-גאַס. ביידע האָט געטריבען צו אונז איין און דערזעלבער אומגליק: עקסמיסיע. צו דעם דאָזיגען אומגליק האָבען זיי אָבער געבראַכט גאַנץ פערשידענע סבות.

פרוי ל. דערצעהלט פאָלגענדע האַרצרייסענדע געשיכטע:

איהר מאַן איז אין משך פון לאַנגע יאָהרען געווען פראָקורענט אין אַ אַנגעזעהענער לאָדזשער פירמע.

זיי האָבען פערנומען אַ בעקוועמע דירה און געמאַכט אַליין אַן אָנשטענדיג לעבען. מיט אַ צייט צוריק איז איהר מאַן קראַנק געוואָרען אויף אַ ראַק און געקרענקט, ווי אין אַזעלכע פאַלען, איבער 2 יאָהר.

די דאָזיגע שווערע און לאַנג-דויערנדע קראַנקהייט האָט אויפגעפרעסען אַלע אָפּשפּאָרונגען, אויסגעשעפּט אַלע הילף מעגליכקייטען פון דער משפחה און פריינד.

ס'זענען איינציגווייז אויך אויספערקויפט געוואָרען אַלע ווערט זאַכען פון דער דירה.

מיט אַ יאָהר צוריק איז ל. געשטאָרבען, איבערלאָזענדיג אַ פרוי מיט 6 קינדער, איינס קלענער ווי דאָס אַנדערע, אַלע באָרוועס און נאַקעט, אָהן שום מיטלען צום לעבען, און דערצו נאָך איינגעטינקט ביז איבער'ן קאָפּ מיט חובות.

די אַלמנה ל. איז פון שטענדיג אָן אַ שוואַכע און ליידענדע פרוי.

די לעצטע איבערלעבענישען האָבען זי שוין גאָר צובראָכען, אַז זי איז צו קיין שום אַרבייט נישט פעהיג.

די איינציגע „פרנסה-געבערין" פון דער גרויסער 7-קעפּיגער משפחה איז דאָ געוואָרען דאָס עלטסטע קינד, אַ מיידעל פון אַ יאָהר 15–16.

דאָס דאָזיגע זעהר געצערטעלטע און איידעל מיידעל איז אַרויסגענומען געוואָרען פון דער 7-טער קלאַס און דורך דער אומגליקליכער מוטער געשיקט געוואָרען אין אַ פאַבריק צו גראָבער אַרבייט.

די 10–15 זל. אַ וואָך, וואָס דאָס קינד ברענגט אַ היים, לאַנגען קוים אויף טרוקען ברויט.

פון קיין אַנדערע אויסגאַבען קאָן גאָר קיין רייד נישט זיין, ווער שמועסט נאָך וועגען קענען בעצאָהלען אַ חוב.

מילא מיט די איבעריגע חובות איז נאָך אַ האַלבע צרה, אַז עס איז נישטאָ מיט וואָס, צאָהלט מען נישט.

פיל ערגער איז אָבער מיט דירה-געלד, וואָס האָט זיך אָנגעזאַמעלט פאַר דער צייט פון דער לאַנג-דויערנדער קראַנקהייט. גראָד איז דער הויזווירט אַ האַרטער בעל-דבר און וויל פון קיין שום סענטימענטען נישט וויסען.

ער האָט געגען דער פרוי ל. פערפיהרט אַן עקסמיסיע-פּראָצעס און מטמא אין ביידע געריכטס-אינסטאַנצען געווינען. איצט דאַרף שוין דער אורטייל די טעג ענטגילטיג אויסגעפיהרט ווערען.

2.

ה' א. גיט אונז איבער:

ער איז געווען אַ גרויסער הורטאָווניק אויף דער אַלטשטאָט און געהאַט יאָהרענלאַנג די איינציגע פערטרעטונג אויף לאָדז און אומגעגענד פון אַ זעהר געברויכבאַר אַרטיקעל.

אַ פערשטענדליכע זאַך, אַז דער דאָזיגער ייד, אַנב אַ גרויסער למדן און שטאַרקער חסיד, האָט געפיהרט אַ גאַנץ יחוס'דיג הויז, אויסגעצויגען בכבוד קינדער, אונטערשטיצט פעראָרימטע משפחה, געהאָלפען געפאַלענע בעקאַנטע און געהאַט אין דער גאַנצער אומגעגענד אַ נאָמען פון אַ סאָלידען סוחר און אַ גוטהאַרציגען מענש.

נישט די מלחמה געשעהענישען און אויך נישט די אַנדערע קריזיסען האָבען געקענט אונטערגראָבען די פעסטע יסודות פון ה' א. געשעפטליך און פאַמיליען-לעבען.

האָט זיך אָבער אונטערגערוקט גראַבסקי מיט זיין שטייער-פּאָליטיק און דערלאַנגט דעם ייד אַזאַ שטאַרקען קלאַפּ, אַז ער האָט זיך מעהר שוין אויף די פיס נישט געקענט צוריקשטעלען.

ה' א. האָט נישט געוואוסט פון קיין שום חכמות און קונצען.

ער האָט אויספערקויפט ביז אַ דרום פאַר שפּאָט ביליגע פּרייזען די גרויסע לאַגערן סחורות און בעצאָהלט די שטייער-סומען.

איז איהם שוין נישט איבערגעבליבען מיט וואָס צו דעקען די געשעפטליכע חובות, האָט מען איהם ממילא אָפּגעשטעלט דעם קרעדיט און נישט מעהר געשיקט קיין סחורה.

ה' א. האָט געמוזט ליקווידירען זיין געשעפט און אויפהערען צו האַנדלען. פאַר פערלעגענע חובות האָט מען איהם ליציטירט שוין איינינגע מאָל די שטוב-זאַכען.

די איבעריגע גראַטעס און מלבושים איז ער אַליין געצוואונגען געווען אויסצופערקויפען, בכדי ווי עס איז דעם טאָג איבערצולעבען.

אין דער וואוינונג שטעהט נישט מעהר ווי 1 צובראָכען אייזען-בעטעל מיט אַ ביסעל אַלט שטרוי. אַלץ איז שוין פון דער וואוינונג אויספערקויפט אפילו דאָס בעטגעוואַנד אויך. דער בעל-בית ליגט אויף אַ גאָלער „קויקע" צוזאַמענגעקלאַפּט פון אַ פּאָר אַלטע צובראָכענע ברעטער.

ווי אַ שאָטען שלעפּט זיך איצט אַרום דער אַמאָליגער שיינער בעל-בית, אַן אָפּגעריסענער און אָפּגעשליסענער און ציטערט ממש פון הונגער און קעלט.

פון די איבערגעלעבטע צרות איז דער אומגליקליכער זקן דערצו נאָך בלינד געוואָרען.

אין אויך א'הם האָט דער הויזווירט איינגעגעבען אין געריכט פאַר'ן פערלעגענעם דירה-געלט און שוין אַרויסבעקומען אַן ענטגילטיגען עקסמיסיע-אורטייל. צום אומגליק איז דער אָרימער ייד געבען אַריינגעפאַלען אין די הענט פון אַ זעהר קאַלטען מענש, אויף וועמען ס'ווירקען נישט די געוויינען און געבעטען פון דער הילפלאָזער פאַמיליע און בעקאַנטע.

ס'ריהרען דעם הויזווירט דערוויילע אויך נאָך נישט די אונטערוועגצען פון דער גמינע, אַלעקסאַנדרער רבי'ן און אַנדערע אָנגעזעהענע פערזענליכקייטען.

מיר זענען שוין דוקא יאָ ביז צו טרעהרען גערירט געוואָרען אויסהערענדיג די לאַנגע דערצעהלונגען פון מענשליכע פיין און ליידען.

צוליב דער ענטגילטיגער גזוצקרעפטיגקייט פון ביידע עקסמיסיע-אורטיילען, האָבען מיר די דאָזיגע אומגליקליכע מענשען נישט געקאָנט געבען די געפאָדערטע פון אונז יורידישע הילף.

מיר האָבען די ביידע עלענדע און פערלאָזענע מענשען אָפּגעשיקט צום ראַבינאַט רעכענדיג, אַז אַזוי ווי דער הויזווירט פון דער אַלמנה ל. איז אַ קצב און דער הויזווירט פון ה' א איז אַ פישער וועט דער ראַבינאַט אפשר דאָך געפונען געוויסע מיטלען ווייכער צו מאַכען די פערשטיינערטע הערצער פון די דערמאָהנטע 2 ווירטסלייט און נישט דערלאָזען, אַז צוויי חרוב-געוואָרענע משפחות זאָלען אין די גרעסטע פרעסט אַרויסגעוואָרפען ווערען אויפ'ן גאַס.

ד.

---

3 אוי-סוואורפע.

אַסקאַנדאַליעזע געוואַלדטאַט איבער אַן אָרים, נאַאיוו, יודיש-מיידעל.

פערהאַן בעזונדערע טיפּען, אויסוואורפען, וואָס נעהמען אויס זייער איבערמאַכט, כדי צו פערפיהרען נאַאיווע, הילפלאָזע מיידלעך און זיי שטויסען אין תהום פון אומגליק און שאַנד.

מיר זענען אונטער'ן איינדרוק פון אַ שרעקליכער דערצעהלונג פון אַן אָרים עלענד מיידעל, וועלכע איז אַ ויאַרום אומגליקליך געוואָרען, צוליב פערשטענדליכע טעמים וועלען מיר דערווייל קיין נעמען פון די העלדען פון דער דאָזיגער געשיכטע נישט אָנגעבען, אָבער זאָלען מיר אָנעהמען, אַז חוה ראַבינאָווי, אַ מיידעל אַ יתומה, האָט זיך בעקענט מיט אַ בחור מרדכי פּאַסטערנאַק. דער אָנהויב פון דער בעקאַנטשאַפט איז געווען אַ זעהר אידעאַלער. מ'האָט צוזאַמען שפּאַצירט, געשמועסט וועגען פערשידענע מעלטליכע ענינים און ה. גל. די בעקאַנטשאַפט פון די צוויי יונגע מענשען איז איבער אין אַ פריינדשאַפט און ס'האָט נישט לאַנג געדויערט איז זי איבער אין אַ ליבע. די ליבע איז געווען אַ הייסע, אַ פלאַמענדיגע. דאָס פּאָר'ל האָט אָנגעהויבען צו פאַנטאַזירען וועגען זייער צוקונפט און נישט איין נאַכט האָט חוה פערבריינגט מיט אויסחלומען אין איהר פאַנטאַזיע דאָס צוקונפט-בילד פון איהר צוזאַמענלעבען מיט מרדכי, אין מרדכי'ס קאָפּ האָבען זיך אָבער, ווי מיר וועלען דאָס שפּעטער זעהען, געוועבט גאַנץ אַנדערע געדאַנקען.

די נאַאיווע חוה האָט בעקומען דעם פולסטען צוטרוי צו איהר חתן און מ'האָט שוין אָנגעהויבען ערנסט צוטראַכטען וועגען צונויפשטעלען דעם אויסשטייער און חתונה פון חופה.

אין איין שעהנעם, הייטען טאָג איז מרדכי געגאַנגען שפּאַצירען מיט זיין כלה, נישט אין מיידעל האָט דערביי מקנא געווען חוה'לען אין איהר גליק. פערבעטענדיג די וואַרשאַווקא נאָך (די נאָמען ניבען מיר אויך נישט די ריכטיגע) האָט זיך מרדכי אָפּגעשטעלט ביי אַ טויער און דערצעהלט זיין כלה, אַז אין דעם ראַיאָן וואוינט זיינס אַ קאָלעגע און לעבט איהר פאָר, אַז זי זאָל מיט איהם אַריינגעהען צום קאָלעגע מיט אַ וויזיט. דאָס מיידעל האָט גאָר נישט חושר געווען, אַ רבאַ, זי האָט דערין געזעהען דעם בעסטען סימן, אַז מרדכי וויל זי שוין בעקענען מיט זיינע פריינד און איז מיט איהם אַהין אַריינגעגאַנגען. דער פריינד איז געווען אין דער שטוב, ער האָט זיך לפנים זעהר דערפרייט מיט די געסט און זיי אָנגעהויבען מכבד צו זיין. נאָך אַ האַלבער שעה האָט זיך חוה אַרויסגעזעהען, אַז זי איז געבליבען אין שטוב אַליין מיט איהר חתן, דער פריינד האָט זיך אונטער אַ נעוויסען אויסרייד אַרויסגעשאַרט פון דער שטוב.

רעמאָלט האָט זיך אָנגעהויבען דאָס אמת'ע נהגים פאַר דעם מיידעל. דער חתן איז צוערשט צוגעשטאַנען צו איהר מיט גוטען און איהר איינגערעדט, אַז היות זיי וועלען דאָך זיך בקרוב חתונה האָבען דאַרף זי נישט זיין פאַנאַטיש און זיך איהם איבערגעבען.

— וואָס איז רעדן פאַר אַן אונטערשיר האָט ער געטענה'ט פריהער אָדער שפּעטער. ס'דאַרף נאָך זיין דער גוטער ווילען און דער צוזאַג.

דאָס צנועה'דיגע מיידעל האָט זיך אין אָנהויב דערשראָקען פאַר מרדכי'ס רייד, צוערשט האָט זי געמיינט, אַז ער שפּאַסט, אָבער ווען מרדכי איז אַלץ מעהר און חוצפּה'דיגער צו איהר צוגעשטאַנען מיט זיינע תאוה פערלאַנגען, האָט זי איהם אָנגעהויבען אַלץ שאַרפער צו אָנטשערען.

מרדכי איז אַריין אין נהוים כעס און געוואָלט צופרידענשטעלען זיינע חיה'שע לייהענשאַפטען מיט כוח. חוה האָט אָנגעהויבען שטאַרק צו וויינען, זיך בעטען ביי איהם, אַז ער זאָל זי נישט אומגליקליך מאַכען און איהר נישט פערוויסטען דאָס לעבען. אין דעם אויגענבליק האָט זיך געעפענט די טיר און ס'איז אַריינגעקומען נאָך אַ יונגערמאַן וועלכען אויס מרה'כיי'ס אַ פריינד און ביידע האָבען זיך גענומען בכוח צו צווינגען דאָס מיידעל זי זאָל זיך זיי איבערגעבען.

— אָבער שלאָגט מיך, הרגעט מיך, טוט מיט וואָס איהר ווילט, אָבער רויבט מיר נישט אַוועק מיין אומשולד, איך בין אַן אָרימע יתומה, אַן אומגליקליכע האָט ווייטער געיאָמערט דאָס מיידעל.

אין דעם מאָמענט איז אַריינגעקומען אַ דריטער פריינד פון מרדכי'ן און אַלע דריי האָבען זיך גענומען פייניגען דאָס נעפאַנגענע הילפלאָזע מיידעל.

חוה האָט נישט געהאַט מעהר קיין כוח זיך צו וועהרען און איז געפאַלען אָהן בעוואוסטזיין אויפ'ן בעט, וואָס מיט איהר איז דאַן פאָרגעקומען, ווייס זי נישט צו דערצעהלען, זי געדענקט נאָר איינס, ווען זי האָט זיך אויפגעכאַפּט וועגען די דריי אויסוואורפען געשטאַנען נעבען איהר און מיט ציניש שמייכלען זיך לוסטיג געמאַכט איבער איהר לאַנגען עקשנות און פערטיידיגונג.

חוה האָט אַ צובראָכענע, מיט חרפּה אין זיך, פערלאָזען די „קאַוואַלערקע". בענלייט האָט זי שווייגענער ביז אַהיים איהר „חתן". איצט פערשטעהט זיך רעדט מען מעהר נישט וועגען קיין חופּה און חתונה, חוה וועט זיך נישט מעהר מיט מרדכי'ן, ווי וועלען זיך אָבער בקרוב וויכער וועהן מאַרק נרינעט מיט אַן קריידנעריכט, ווייל חוה האָט די גאַנצע געשיכטע איבערגעגעבען דעם פּראָקוראָר.

דער מאָרגענדיגער שניאור-אָוועגד אין פילהאַרמאָניע.

מאָרגען, דאָנערשטאָג, 4 נאָכמיטאָג קומט קיין לאָדז צו פאָהרען דער בעוואוסטער יודישער דיכטער ז. שניאור. אין אָוונד וועט לכבוד דעם חשוב'ען גאַסט פאָרקומען אין פילהאַרמאָניע-זאַל אַ פייערליכער קבלת-פנים-אָוונד. אַלע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג וועלען זיך דאָסמאָל טרעפען אין פילהאַרמאָניע, בכדי צו בעערען דעם גרויסען טאַלאַנט פון ז. שניאור, וואָס האָט בעוויזען דורך דעם כח פון זיין קינסטלערישען וואָרט צו פעראייניגען אַרום זיינע שאַפונגען דאָס גאַנצע פאָלק.

דער פּראָגראַם פון אָוונד ענטהאַלט צ. אַ. בעגריסונגס-רעדעס פון רעד. אוגער, דעם בעליבטען דיכטער י. קאַצענעלסאָן, רעציטאַציעס פון שניאור'ס זאַכען דורך דער בעריהמטער א"י-קינסטלערין פרוי בערנשטיין כהן. דער צענטראַלער פּראָגראַם-פּונקט פון אָוונד וועט בילדען שניאור'ס רעפעראַט וועגען דעם יודישען ליטעראַרישען שאַפען פאַר די לעצטע צעהנדליג יאָהר. דער אָוונד וועט זיין אַזוי אַרום נישט נאָר אַ מעכטיגע מאַניפעסטאַציע פון די סימפּאַטיעס פון דער יודישער געזעלשאַפט לכבוד דעם דיכטער, נאָר אויך אַ רייכע גייסטיגע סעודה פאַר אַלע ליבהאָבער פון דער יודישער קולטור.

*

דער קבלת-פנים-קאָמיטעט אָרדענט איין דאָנערשטאָג, 12 אַ זייגער אָוונד אין קאַפע-צענטראַל, פּיעטריקאָווער 48, אַ באַנקעט לכבוד דעם דיכטער ז. שניאור.

פערזענליכעס.

דער לאָדזער איינוואוינער שמואל גרינבערג האָט פערענדיגט דעם מעדיצינישען פאַקולטעט ביי דעם וואַרשאַווער אוניווערזיטעט און בעקומען דעם טיטעל דאָקטאָר-מעדיצין.

עת לעשות ד' הפרו תורתך.

(אויפרוף).

דאָס פערגרעסערען פון הערויספאָהרען אויפ'ן ביה"ח פון אונזערע חברים, צווינגט אונז צו אַפּעלירען צום געוויסען פון די מיטגלידער בפרט און צו די לאָדזער בירגער בכלל און בעטען אונז בייהילפיג צו זיין אויסצופיהרען אונזערע וויכטיגע איפגאַבען.

לאָדזער בירגער! קומט און זייט אונז בייהילפיג, גומל חסד צו זיין עם החיים והמתים. מיר ווענדען זיך צו אייך מיט די ווערטער: „הפרו תורתך", איהר קענט אייך נישט פטר'ען פון לווית המת מיט תורה ומעשים טובים, בפרט אין אונזער שטאָט לאָדז, ווי אַ גרויסער טייל איינוואוינער זענען צוזאַמען געקומען פון דער פרעמד און סרוב האָבען נישט קיין קרובים גואלים.

און דאָס איז דער ריכטיגע „מת מצוה" וועלכען איהר זענט מחויב קובר צו זיין, מלווה צו זיין. צו דעם צוועק רופט היינט „חסד של אמת" אַ ספּעציעלע פערזאַמלונג, ווי מיר בעטען די מיטגלידער און אויך די בירגער פון אונזער שטאָט, אָנטייל צו נעהמען אין די וויכטיגע אַרבייט.

די פערוואַלטונג פון
חסד של אמת ומנחמי אבלים.

10-יעהריגער יובל

פון לאָדזער מוזיקער-פעראיין.

דער לאָדזער מוזיקער-פעראיין אין לאָדז פייערט היינט דעם 10-טען יובל-טאָג פון זיין עקזיסטענץ. דער פעראיין האָט אין משך פון דער צייט ענטוויקעלט אַ לעבהאַפטיגע טעטיגקייט און האָט פיל מיטגעהאָלפען צו דער ענטוויקלונג פון דער מוזיקאַלישער קולטור אין אונזער שטאָט. פון די מוזיקער-קאַדרען פון פעראיין האָט זיך קאָמפּלעטירט דער לאָדזער סימפאָנישער אָרקעסטער, וועלכער איז נישט איינמאָל אויפגעטראָטען מיט מוזיק-פּאָרטראַגען פון גאָר אַ הויכער מדרגה.

צום היינטיגען יובילעי ווערט אין פילהאַרמאָניע-זאַל געגעבען איינדערפריה אַ גרויסער סימפאָנישער קאָנצערט אונטער דער לייטונג פון בעקאַנטען דיריגענט ה' בראָניסלאַוו שולץ. אַלס סאָליסטען וועט אויפטרעטען די פּאָפּולערע זינגערין פרוי פּאָטיגאַ.

הובערמאן-קאנצערט.

אַ קינסטלעריש געשעהעניש — הובערמאַן שפּילט...

יעדער פּיהלט אין זיך אַ היילינע שטימונג. באַלד וועט די הויכע קונסט ענטפּלעקען איהר מאַכט און פּראַכט, באַלד וועט דער פון נאָט געזאַלבטער קינסטלער שפּילען.

דער קינסטלער ערשיינט, ווי אַנ'אַסקעט מיט שטאַרע אומפאַרמרינע אויגען קוקט ער גלייכגילטיג אין זאַל, אַזוי ווי ער האַלט זיך געטראַכט:

וועט דער ראַזינער פערשפּעטיגטער עולם, וואָס האָט זיך נישט געקענט אָפּרייסען פון זיין געוועהנליכען הו־האַ, אפילו צו אַזאַ נענוסרייכען קאָנצערט — קענען מיט ריכטיגער פערשטענדניש איינזאַפּען אין זיך די הערליכע טענער — קלאַנגען, וואָס די הובערמאַנישע מייסטער־פינגער ציהען אַרויס פון טייערען אפשר מויטען אינסטרומענט.

אָבער לאַנג האַלט די קינסטלערישע גלייכגילטיגקייט נישט אָן, דער קינסטלער לעגט די פידעל אויף דער ברוסט, זאַמעלט זיינע געפיהלען וואָס דרינגען אַרויס פון אַ גרויס האַרץ, אין וועלכען עס בעוועגט זיך נאָך אַ גרעסערע יודישע נשמה און שפּילט...

און מערקווירדיג, די פריהער שטאַרע אויגען בעקומען ליכט און גלאַנץ, דער שטאָטקערפּער הויבט זיך אָן לעבעדיג צו בעוועגען און הויבט אָן צו אונז צו רייהדען אין אַ פערשטענדליך־אומפערשטענדליכער שפּראַך פון שאַפענדיגע קינסטלער, פון וועלכען עס ציטערען אַלע גלידער און ווילענדיג אָדער נישט ווילענדיג מוזט איהר צואַמענלעגען די הענד און צומאַכען די אויגען ווי צו אַ פרומער תפילה און הערען, הערען ביז דער אינגעגאַרטיגער הובערמאַנישער פירעל־טאָן פון בלענדענדיגער שעהנקייט פערקלינגט ווייט, ווייט, אפשר אַזוי ווייט ווי עס הערשט אייביגע האַרמאָניע...

הובערמאַן שפּילט... עס איז לייכט צו זאָגען וואָס ער שפּילט, אָבער זעהר שווער צו פאַסען אין ווערטער ווי ער שפּילט זיין פּראָגראַם? וואָס איז דאָ פאַר אַנ'אונטערשיד? אַלץ וואָס ער שפּילט איז עדעל און ערהאַבען, אפילו די נישט־גאַנץ־פערשטענדליכע פאַר'ן ברייטען עולם נעאָראָמאַנטישע פאַנטאַסטע פון האַנס פינצנער.

מיט וואָס פאַר אַ גלוהט האָט דער קינסטלער פאָרגעשטעלט טשייקאָווסקי'ס דור־קאָנצערט? האָבען מיר שוין אַמאָל ביז און נאָך הובערמאַנען געהערט אַזאַ שפּילען? דעם גאַנצען שמערץ וואָס דריקט אויס דאָס ווערק פון דעם אַזוי בעליבטען סלאַווישען טאָן־לירירער טשאַיקאָווסקי, האָט דער גאָט־געבענשטער יודישער קינסטלער אַזוי טיפיהרענד און אין זיס־שמערצענדיגע טענער אויסגעזונגען, אַז מען איז געזעסען ווי פערגליווערט געזעסען און געשטוינט.

אין בעטהאָווענס ראָמאַנסען (אָפּ. 50—40) האָבען די ניגונים און קינסטלער די האַנד געגעבען הערליך צו פערזוגגען אחדות און בריהדערליכקייט צווישען מענשען, דאָ האָט הובערמאַן צו געבויגען זיין קאָפּ צו זיין פידעל — ווי ער טוט דאָס שטענדיג ווען ער וויל זיין ברייטע און עכט־הובערמאַנישען גייסט אויסשפּילען — צוגעמאַכט די אויגען און געזונגען אַ הערליך ליד, וועלכע וועט אונז לאַנג, לאַנג קלינגען ווי אַ צויבער־קלאַנג פון הובערמאַנס גרייסער קונסט.

D—ski.

דאס לעבען אין אלעקסאנדער.

(פון אונזער קאָרעספּאָנדענט).

אַ שטאַרקען איינדרוק האָט געמאַכט ביי אונז אין שטאָט די ידיעה, דאָס די לאָדזער וואָיעוואָדזטווא האָט קאָנפירמירט דעם בעשלוס פון שטאָט־ראַט צו שליסען אַ אָפּמאַך מיט דער געזעלשאַפט „עלעקטראָן" וועגען בויען אַ נייע עלעקטראָזניע אין אונזער שטאָט, די לאָדזער וואָיעוואָדזטווא מאָטיווירט דאָס קאָנפירמירען דערמיט, וואָס זגערזש האָט אַ בעדייטענד גרויסע עלעקטראָוניע און איז אומשטאַנד צו ליפערען אין דער פולער מאָס קראַפט און ליכט פאַר אונזער שטאָט. דער אַלעקסאַנדרער מאַגיסטראַט האָפט אָבער דורך אַנ'אינטערווענץ אין וואַרשע צו דערהאַלטען די בערעכטיגונגען פון אָפּמאַך מיט דער געזעלשאַפט „עלעקטראָן" וועלכע זענען זעהר גינסטיג פאַר אונזער שטאָט.

אַ ברייטע טעטיגקייט פיהרט אַדורך אין אונזער שטאָט די „פאָלקס־באַנק", אין משך פון אַ זעהר קורצע צייט האָט זי בעוויזען, נישט געקוקט דערויף, וואָס זי איז ביז נישט לאַנג אַהער נישט געווען אַנגעשלאָסען אין פערבאַנד פון יוד. פאָלקס־בענק אין פוילען — אַדורכצופיהרען אַ בעדייטענדע הלואת־חסד טעטיגקייט, ביי אַ אומזאַץ פון 1500 זל. מאָנאַטליך האָט זי אַרויסגעגעבען הלוואת אַרימע האַנדוו. און אַרבייטער ביי אַ פערהעלטנישמעסיג קליינעם פּראָצענט — און דאָס איז אַ שום קרעדיט־מיטלען פון וועלכע עס איז צענטראַלע — די באַנק אָפּערירט מאָנאַטליך מיט 700—800 וועקסלען די אינקאַסע אין סכום פון 50.000 זל. ווערענדיג לעצטענס אַ מיטגליד אין פערבאַנד פון יוד. פאָלקס־בענק אין פוילען, האָט די באַנק, לויט'ן מוסטער פון דער צענטראַלע, איינגעפיהרט דאָס „פּרעמירטע שפּאָר־ביכעל" ווי ביי אַ 1,50 גילדען אַ וואָך ווערט 2 כאָל יעהרליך אויסגעצאָהלט 500 זל. איינעם פון הונדערט אָפּשפּאָרענדיגע, אונזער שטאָט ווייסט טאַקע אָפּצושאַצען די וויכטיגקייט פון אַזאַ באַנק און דערוואַרט אַ הייטערדיגע נוטע ענטוויקלונג פון דער זעהר נוצליכער אינסטיטוציע.

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַץ
פּעטריקאָווער 37, 2. שט., פראָנט.
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכעך א. אַז. וו.
אורין־אַנאַליז - 4 זל.

Dr. Różaner
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע.
היילונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען און דיאַטערמיע
DZIELNA 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
בעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8, פרויען פון 3—4
וואַרטע זאַל פאַר פרויען.

טעלעגראַמע.

געהיימנישפולער פערברעכער

וויל פער'סמ'ען אַ גאַנצען דאָרף.

פּאַריז, 25. (ספּ. טעל.) אינ'ם דאָרפעל מאָנבלאַן איז מען געקומען אויף די שפורען פון אַ געהיימען פערברעכער, וועלכער וויל אומברענגען אַלע איינוואוינער. מיט 1 און אַ האַלב יאָהר צוריק איז געשטאָרבען אַ 70־יאָהריגער פויער נאָכ'ן אויסטרינקען אַ גלאָז קאַווע. אין אַ פּאָר חדשים שפּעטער זענען אַלע געסט אויף אַ חתונה פער'סמ'ט געוואָרען, צופעליג איז אויף דער חתונה אַנוועזענד געווען אַ דאָקטאָר, וועלכער האָט געראַטעוועט אַלע 112 געסט. 2 וואָכען שפּעטער איז נאָכ'ן אויסטרינקען אַ טעפּעל קאַווע געשטאָרבען דער פּאָסט־מייסטער. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז ער איז פער'סמ'ט.

דער געהיימנישפולער פערברעכער איז נאָך נישט ענטדעקט געוואָרען.

אַרום דעם אָנפאַל אויפ'ן פראַנצויזישען גענעראַל-פּראָקוראָר.

פּאַריז, 25 (ספּ. טעל.) די גאַנצע פראַנצויזישע פרעסע נישט אויסשליסענדיג „זשורנאַל", וואָס איז בעקאַנט מיט זיין דייטש־פריינדליכקייט, פעראורטיילט דעם אַטענטאַט אויפ'ן פּראָקוראָר פאַשאָ. די צייטונגען ווייזען דייטליך אָן, אַז דעם אַטענטאַט האָבען אויסגעפיהרט די עלזאַסער סעפּאַראַטיסטען און אַז די הויפּט אַגיטאַציע שטאַמט פון דייטשלאַנד. אָנגעזעהענסטע פערזענליכקייטען, צווישען זיי פּרעזידענט דומערג און פּואַנקאַרע, האָבען בעזוכט דעם פּראָקוראָר פ. שאָ. דער פּרעזידענט האָט איהם בעשאָנקען מיט'ן אָרדער פון עהרען־לעגיאָן.

שטראַסבורג, 25 (ספּ. טעל.) די פּאָליציי האָט איבערגענומען 4 בריף, וועלכע בענואַ, וואָס האָט אויסגעפיהרט דעם אָנפאַל אויפ'ן פּראָקוראָר האָט איבערגעשיקט צו זיינע חברים און די עלזאַסער צייטונגען. די בריף פערענדיגען זיך מיט'ן אויסרוף: זאָלען לעבען ראַסע און ריקען, זאָל לעבען די אויטאָנאָמיע פון עלזאַס.

פולשטענדיג פריי

זענען פאַרגעקומען די וואַהלען אין רומעניען.

בוקארעשט, 25. (ספּ. טעל.) צוליב די פּאָוואורפען פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי, אַז די וואַהלען צום רומענישען פּאַרלאַמענט זענען נישט פאָרגעקומען אין דער אַטמאָספער פון פולשטענדיגער פרייהייט, ווי ס'האָט מבטיח געווען דער פּרעמיער מאַניו — האָט אויף דער זיצונג פון כענאַט געגומען אַ וואָרט דער דעפּוטאַט סאַנדאָר און האָט אין נאָמען פון דער אונגאַרישער פּאַרטיי ערקלערט, אַז דאָס ערשטע מאָל זייט 10 יאָהר זענען די וואַהלען פאָרגעקומען אין פולשטענדיגער פרייהייט.

— איך האַלט פאַר מיין פליכט צו ערקלערען פאַר דער וועלט און פאַר גאָט, אַז די וואַהלען זענען פאָרגעקומען פולשטענדיג פריי.

די דאָזיגע ערקלערונג איז אונטערשטיצט געוואָרען דורך אַלע דעפּוטאַטען פון די מינדערהייטען.

ווידער אַ גאַז-אויפרייס אין לאָנדאָן

מיט מענשליכע קרבנות.

לאָנדאָן, 25. (ספּ. טעל.) אין פּאָרשטאָט שאַרלטאָן איז נעכטען שפּעט ביינאַכט ווידער פאָרגעקומען אַ גאַז־אויפרייס. אין האָטעל „לאָרד האָרניק" זענען 4 פערזאָן פערוואונדעט געוואָרען און איינער איז דערהרגעט געוואָרען. דער האָטעל און טאַנץ־זאַל, וואָס געפינען זיך בשכנות זענען אינגאַנצען חרוב געוואָרען, אַ רעגירונגס־קאָמיסיע האָט אָפּגעהאַלטען אַ ספּעציעלע זיצונג און האָט בעשלאָסען אַדורכצופיהרען אַנ'אויספאָרשונג וועגען די סבות פון די שטענדיגע אויפרייסען.

פוילישע בילדער-אויסשטעלונג אין ירושלים.

ירושלים, 25. (ספּ. טעל.) עהרענכען איז געעפענט געוואָרען די בילדער־אויסשטעלונג פון פוילישע קונסט־מאָלער מאַרעאוש ריכטער.

די ערעפנונגס־רעדע האָט געהאַלטען דער ירושלימער גובערנאַטאָר אין דער אָנוועזענהייט פון גריכישען פּאַטריאַרך, גייסטליכקייט און פערשידענע פערזענליכקייטען פון דער יודישער און אַראַבישער געזעלשאַפט. די אויסשטעלונג האָט בעזוכט דער נציב־העליון לאָרד טשענסלאָר.

די ענדערונגען אין די געריכטען

וועלען פאָרקומען גאָר אינגיכען.

וואַרשא, 25. (טעלעפאָניש) די פאַרבערייטונגען איינצופיהרען אין לעבען דעם דעקרעט וועגען רעאָרגאַניזירען דאָס געריכטס־וועזען, ווערען געמאַכט אין אַ שנעלען טעמפּאָ, נאָך פאַר ניי־יאָהר וועלען פערעפענטליכט ווערען די אויספיהר־תקנות.

אַלע געריכטען אין פוילען זענען שוין צוגעגרייט איינצופיהרען דעם דעקרעט אין לעבען, ווייל אַלע איינצעלהייטען זענען שוין אַרומגערעדט געוואָרען אויפ'ן צוזאַמענפאָהר פון די געריכטס־פּרעזעסען, וואָס איז פאָרגעקומען מיט צוויי חדשים צוריק אין וואַרשא.

13,000 קילאָגראַם גיפטיגע גאַזן

בעגראָבען הינטער קעלן.

בערלין, 25. (ספּ. טעל.) די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פראַקציע אין פּרייסישען סיים האָט אַריינגעטראָגען אַנ'אינטערפּעלאַציע וועגען איינגראָבען אונטער קעלן רעזערוואַרען מיט 13,000 קילאָגראַם גיפטיגע גאַזען.

די אינטערפּעלאַנטען פרעגען אָן דער רעגירונג וואָס זי רעכענט צו טון, כדי צו פערהיטען די קעלנער בעפעלקערונג פון אַן'עווענטועלער אויפרייס־געפאַהר.

עפּידעמיעס פון אַנ'אומבעקאַנטער קראַנקהייט אין סווענציאַני

ווילנא, 25. (טעלעפאָניש) פון סוועגציאַני טיילט מען מיט, אַז אין דאָרטיגען מלוכהשען לערער־סעמינאַר אויפ'ן נאָמען פון קאָנאַרסקי האָט אויסגעבראָכען אַן עפּידעמיע. די קראַנקע בעקלאָגען זיך אויף אַנ'אויסערגעוועהנליך שטאַרקען קאָפּוועהטאָג און וועהען אין רוקען־ביין. די דירעקציע האָט זיך געווענדעט צום שול־קוראַטאָריום מיט אַ פאָרשלאַג צו שליסען דעם סעמינאַריום ביז די קראַנקע וועלען געזונט ווערען.

הערץ גראָסבאַרט

אַלס אַנ'איינציגער אין זיין מין.

אויף דער טעמאַ „הערץ גראָסבאַרט" איז שוין אַ סך גערעדט און געשריבען געוואָרען.

ווען גראָסבאַרט נעמט די אַרטיקלען, וואָס זענען וועגען איהם געשריבען געוואָרען, און גיט זיי אַרויס אין איין זאַמלונג, וואָלטע מיר געהאַט אַ באַנד בעגייסטערונג שבכתב פאַר דעם ראַזינען גרויסען יודישע אַקטיאָר, וועלכער איז אַנ'איינציגער אין זיין מין, און האָט נישט אויף דער יודישער בינע זיין גלייכען.

בעהאַנדלענדיג זיין ווירקונג, האָט מען אַ סך געשריבען וועגען זיין אויסערליכען אויסעהן — דעם אויסזעהן פון אַ יודישען אַסקעט, אַ בעל מקובל.

מען האָט גערעדט וועגען זיין יודישער תנועה — מימיק בלע"ז, וואָס ווירקט זעהר בערעדעוודיג, איבערציינגענד.

מען האָט גערעדט אויך וועגען זיין אויסגעשפּראָכענער יודישער אינטעליגענץ, [?] יקר המציאות אין דעם יודישען טעאַטער־וועזען, וואָס וויל זיך לעת עתה בשום אופן נישט פאָרן מיט אַקטיאָרישקייט. וואָס וועגען, למשל, דאָ אַביסעל אינטעליגענטע עורישע אַקטיאָרען, וועגען זיי אָבער קיין אַקטיאָרען נישט!.. זאָל איך נישט געשטראָפט זיין פאַר די הייד, וועגען זיין מסשותיינער בפירוש־דיגער אויסגעזונגקייט מיט דער נשמה פון אונזער טייערער יודישער ליטעראַטור.

מען האָט גערעדט גערעסטער וועגען זיין רעציטאַציאָנס־קונסט, וואָס איז געקומען צו נאָר אַ הויכער מדרגה.

בערגעלסאָן האָט איהם אפילו אַ נאָמען געגעבען בישראל: „דער ראַזינער פון דער יודישער ליטעראַטור", אָבער מיר ווייסען דאָך, אַז ס'איז דאָ אַ סך אומבעטעגע שלוחי ציבור, וועלכע שטויסען זיך ביי אונז צום ברעטעל, און קאָנען דער ביי קיין שייטעל עברי נישט, און האָבען קולות פון ריבאַייזענס, און האַקען האַלץ, אַז עס גייט אַוש אַ רויך!

זאָג זיי אָבער אַ וואָרט, אַ וואַכליך וואָרט, אַנ'איבערצייגענד קאָסטנאַריש וואָרט — קוקען זיי דיך אָן הם עזאַטע, און ווערען טויט־ברוגז.

ווידער די מעשה מיט יענעם חזן, וואָס אַז מען לאָזט איהם נישט צו צום מוסף, ווערט ער אַנגעדרוודעלם, און טענה'ט זיך אויס אויף אַזאַ אופן:

— איהר, ר' גבאי זאָגט, אַז איך טויג נישט, אַז איך קאָן נישט די מלאכה?! געזעגט, איך בין מיט אייך מסכים! זאָגט מיר אָבער, גבאי־לעבען, איין זאַך: גוט, איך בין, זאָגט איהר, אַ שלעכטער בעל תפילה, אָבער, איך בעט אייך — אַ מבין אויף אַ בעל תפילה בין איך דאָך?

— יאָ, וואָס זאָגט איהר?!

— נו, וועהס איהר שוין ר' גבאי! איהר זאָגט דאָך אַליין, אַז איך בין אַ מבין, טאָ זאָג איך אייך טאַקע, אַז איך בין אַ גוטער חזן!

•

דער געבעטענער שליח־ציבור פון דער יודישער ליטעראַטור, הערץ גראָסבאַרט האָט אונז — איך מיין דעם כלל — געוויזען „בעל־פה פרץ'ן, שלום־עליכם'ען, משה־לייב האַלפּערנען, יהואש'ן, פינט־שעווסקי'ן, נאַדירן.

אין דעם זעלבען זאַל, וואו עס ממור'ט דאָס קאַליקע־וואָרט פון וואַלאַטשעווסקי־לאַטיינער עם קאָמפ. (אַ שפּאָר שטיקעל וועג פון ממזר ביז מזמור!).

און פלוצים איז אין דעם פינסטערען פילהאַרמאָניע־זאַל געוואָרען ליכטיג פון דעם בליזען צויבער פון אונזער צנועה'דיג געהיילינגם וואָרט, (אפילו אין דער לפנים צינישער געשטאַלטונג פון דעם נאַדיר'שען סקעפּסיס) אַ שפּעריש, פּרוכטבאַרע וואַרעמקייט האָט אָנגעפילט די העבער טויזענד יונגע הערצער, מיט היימישקייט, ליבקייט, מילדקייט, ועל כולם וועלטענע רייניקייט האָט אַ וועה געטון אין דער פילהאַרמאָניע, ווי — איהר געדענקט אַזוי — בעת מאָיסי האָט רעציטירט אַנגעעלט שילערן, העהראַרנ'ען, היינע'ן, אַגרערסענען.

דאָס יודישע וואָרט האָט אַ שלאָג געטון אין אַ ריינעם ניגנאַלדענעם קוואַל, און די מוזיק פון אונזער שפּראַך האָט זיך צוהילכט אָט — אין אַ שטורמישען, פרוידינגען וואַסערפאַל, אָט — אין אַ שטיל־שטיל פערעלדיג רילען פון אַ וואַלד־טייכעל —

די מערקווירדיגע — איינציגע במינה — איינגעשאַפט פון אונזער אויסגעליטענער שפּראַך, וואָס... אַ גרויל חזנים פון פריהער־דערמאָנטען מין וועלען אויף איהר די מבינים.

די אינערליכע מוזיק פון דעם פרץ'שען דיאַלאָג, געאַלטעט אין דעם ביינערנעם טאָן; דער פאָל־בלוטיגער, קערענדיגער, פריידינער קאַפּריסאָ פון שלום־עליכם־שמועס, דער פיינער מאַעסטאָזאָ פון משה־לייב האַלבער, דער צאַקענדיגער קלינגענדער דרויב פון משה נאַדיר'ס פּיקלעך און סאָפאָנגען.

נאָר אַזאַ אינערליכער, פיינפיהלענדער אַקסיאָר, ווי הערץ גראָסבאַרט איז, האָט געקאָנט אַזוי רויסברענגען די אינטערפּרעטירטע ליבערסאַץ, און אָנטאָן אויף זיי לייב און לעבען, וואָס ס'איז די אויפנאָבע פון דער ביהנע־קונסט אין אַלע איהרע פאָרמען.

•

ביי דעם איצטיגען מצב פון יודישען טעאַטער אין דער וועלט פערמאָגען מיר דריי מינים אַקטיאָרען:

1) אַזעלכע, וואָס ביי זייער פּראָדוצירען ווילען זיך לאָזען מיר אַרונטער די קעפּ... איהר קאָנט אַ סך אַזעלכע.

2) וואָס, בעת מע זעהט זיי, איז די ריכטיגסטע אָפּשאַצונג פון זיי: — מע... מנע... אַס...

צו די ביידע מינים האָבען סוד אַ רחמנות צוזאָגן און אַ פיינ אין קעשענע.

און אַ דריטער מין, אַ וועלטענער ווי דאָ:

3) אַזעלכע איינצעלנע, אויסערגעוויינהלכע, וועלכע מיר שטאַלצירען און שום פארגעסאַלע צי רעם מין געהער אונזער לאָדזער הערץ גראָסבאַרט.

מ. ב.

א חוצפה'דיגער באנדיטען-אנפאל אין ווילנע.

2 יודען פערוואונדעט, דער באנדיט נעלם געווארען

פון ווילנע שרייבט מען:

שבת אין זייגער דריי בייטאג, איז אויף בריטע גאס נע׳ענאיבער דעם בנין פון פאסט, דורכגעפיהרט געווארען א חוצפה'דיגער בעהאפענטער אנפאל אויף דעם געשעפט פון פערטיגע קליידער פון ה' כץ, בעת וועלכען עס זענען פערוואונדעט געווארען דער אייגענטימער פון געשעפט זלמן כץ און זיין זוהן ברוך.

דער גאליצענער ה' זלמן כץ דערצעהלט, אז א זייגער דריי בייטאג איז צו איהם אין געשעפט אריין אן אנשטענדיג געקליידעטער יונגערמאן, א קריסט, און געבעטען ווייזען איהם א מאנטעל מיט א גארניטור. אפקלייבענדיג די געהעריגע בגדים און בעדינגענדיג דעם געהעריגען פרייז, האט דער קונה אנגעשריבען אפילו אויף די בגדים זיין פאמיליע מיכאלאווסקי און גענומען זיך צום קעשענע בלייסטיפט צום בעצאהלען. אבער אנשטאט געלד האט ער ארויסגעצויגען פון קעשענע א גרויסען רעוואלווער און גענומען צילען אין די אייגענטימער. ה' כץ האט גלייך דערמאכט א געוואלד, און גענומען שרייען: „צא פאן ראבי״! יענער איז אבער נישט נתפעל געווארען, קודם דערלאנגט מיט׳ן רעוואלווער א זעץ כץ׳ן אין האנד און באלד דערויף אויסגעשאסען, טרעפענדיג ז. כץ׳ן מיט 2 קוילען אין קאפ.

צום גליק זענען די קוילען פערביינעפלויגען איבער׳ן קאפ, אנריהרענדיג בלויז דעם אויבערשטען טייל פון שארבען, וועלכער איז לייכט פערוואונדעט געווארען פון די קוילען.

דער 16-יעהריגער זוהן פון גאליצענעם ברוך כץ האט זיך דאן געווארפען פערטיידיגען דעם פאטער. אבער דער באנדיט האט אויך דעם זוהן דערלאנגט מיט׳ן רעוואלווער אין שטערן און איהם פערוואונדעט. דערווייל האט דער קריסט אויסגעגליטשט זיך און איז אומגעפאלען אויף דער פאדלאגע, און בלויז א דאנק דעם צופאל זענען זיי ניצול געווארען פון דער הייסערדיגער שיסעריי.

בעת דער אנפאלער געגעבען 6 שאסען. די קוילען זענען פון א זא שטארקען קאליבר, אז איינע האט דורכגעלעכערט א ראנד פון א שפיגעל און איז אריין אין האנר אויף צעהן סענטימעטער טיף. דער פערוואונדעטער אין קאפ זלמן כץ איז מיט די לעצטע כוחות ארויסגעלאפען אויפ׳ן גאס מיט קולות: „באנדיטען!״ קיינער האט זיך אבער נישט אנגערופען אז קיין פאליציאנט איז נישט געווען צו זעהן. דער באנדיט, וועלכער איז נאך געווען אינעווייניג אין געשעפט, האט זיך דערווייל אויפגעהויבען, איבערגעלאזען אין קראם זיין היטעל און אנטשקעס און איז אנטלאפען.

בעת די פאליציי איז אנגעקומען, איז שוין דער באנדיט נעלם געווארען. די פאליציי האט בלויז צוגענומען די הענטשקעס, דאס היטעל. און די געלופטע בגדים, אויף וועלכע דער קונה האט אויפגעשריבען זיין פאמיליע. נאטירליך, איז שווער צו וויסען, צי ס'איז זיין אמת'ע פאמיליע, אפשר האט ער אומישנע דערמיט געוואלט פערפיהרען די אויספארשונג אויף א פאלשען וועג.

דער דאזיגער חוצפהדיגער אנפאל האט אויף די ארומיגע קרעמער און בכלל אין שטאדט געמאכט א שווערען רושם סיי צוליב דער אויסערגעוועהנליכער חוצפה פון דעם באנדיט, וואס האט זיך נישט אפגעשטעלט צו מאכען זיין אנפאל אין מיטען העלען טאג און אין רעכטען צענטער שטאדט, און סיי צוליב דעם, וואס אין אזא בעלעבטען צענטער, גע׳נענאיבער דער פאסט האט זיך נישט געפונען רעכטצייטיג קיין פאליציאנט, וואס זאל דעם דרייסטען באנדיט פערהאלטען.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען.
פעטריקאווער 10, טעל. 31-86
עהמס אן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאכם

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענע-רישע קראנקהייטען. מענער-שוואכקייט. אלע ארט אנאליזען. בעהאנד-לונג מיט קו ארץ-שטראהלען.
קמס אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוו.

Dr. Z. Rakowski
[illegible]
קאסטאנטינער 9. טעלעפאן 37-61
[illegible]

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רע-דאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט״ ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווע-רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.
יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט״.
[illegible]
גילטיג דעם 26-טען דעצעמבער 1928

8537 א טעגל. לעזער פון נ. פ.:

אויב אין געוועלב איז נישט פא־האן קיין פענסטער און דער גאנצער לאקאל מאכט ניכער דעם איינדרוק פון א בודקע, ווי פון א געוועלב, קאנט איהר אויסקויפען א 4-טע קאט. פאט.

8538 שטרויזוויי:

8539 א לעזער פון ראדאגאשץ:

וועגען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פער-שטענדיגען שריפטליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטפארענגעניג די ציטונג.

8540 אנ'עלענדער זקן:

נישט בלויז א זוהן איז מחויב אויסצוהאלטען זיינע עלטערן, נאר אויך אנ'איידעם איז דערצו פערפליכטעט, פערשטעהט זיך נאר אויף אזוי פיל, אויף וויפיל דער פאטער אדער שווער נויטיגען זיך אין דער הילף און די קינדער זענען ביכולת זיי צו געבען.

8541 א לעזער פון אזארקאוו:

איהר מוזט אויסקויפען א 2-טע קאט. פא-טענט.

אויף אנ'8-טער קאט. פאטענט וועט איהר קיין קארטע רעסטראציגע נישט בעקומען.

אויף דער 7-טער קאט. קאנט איהר בעשעפ-טיגען ביז 7 ארבייטער.

8542 יעקב בליך:

בנוגע דער פליכט פון די רעזערוויסטען פון יאהרגאנג 1899 צושטעלען זיך צו די לעצטע קאנטראל פערזאמלונגען איז נישט געגעבן, וואס זיי זענען אין משך פון די לעצטע 3 יאהר שוין גע-ווען אמאל אויף אזא קאנטראל-פערזאמלונג נאר זיי האבען נאך געמוזט אויך דורכמאכען די מילי-טערישע איבונגען, אזוי ווי איהר זענט שוין גע-ווען אויף איבונגען און אויך אויף א קאנטראל-פערזאמלונג אין יאהר 1927, האט איהר צו די היי יאהריגע קאנטראל-פערזאמלונגען שוין זיך נישט געדארפען שטעלען.

8543 L. S.

אויב אייער פ-רו פיהרט א בעזונדערע אונ-טערנעמונג און איז נישט אנגעוויזען אויף אייערע פערדינסטען איז זי נישט פעראנטווארטליך פאר אייערע חובות, מעג זי אפילו מיט אייך יא הא-בען חתונה-אקטען און נישט קיין אקט אינטער-ציזיע.

8544 א לעזער פון סטענסטאכאוו:

אין לאדז זענען פערהאן איינציגע צדחאקאטען, ספעציאליסטען אין האנדעלס-ענינים עפענטליך קאנען מיר אבער אייך קיינעם נישט פראטעזשירען.

ווי באלד ס'גייט אייך דוקא אין אונזער אנ-ווייזונג, שיקט צו א גענויען אדרעס מיט א פאסט-מארקע, וועלען מיר אייך פריוואט ענטפערען.

8545 ז. קריש:

די נאוועלע צום דעקרעט וועגען לאקאטא-רען-שוץ בנוגע אפשטעלען די 6 פראצענטיגע קווארטלדיגע הוספות צו 1-צימערדיגע וואוינונגען האט אויפגעהערט צו פערפליכטען דעם 1 יולי 1928.

ממילא מוז מען שוין פאר'ן 3-טען קווארטל ווייטער צאהלען די 6 פראצ. הוספות ביז דאס אייגענטליכע דירה-געלט וועט נישט בעטרעפען 75 פראצ. פון גרונד דירה געלד דארפט איהר בעצאהלען אויפ'ן חשבון פון די אויסגאבען העכ-סטענס 3 פראצ. פערשטייט זיך, אז פאר'ן 3-טען קווארטל וועט איהר מוזען צאהלען אויפ'ן חשבון פון די אויסגאבען 6 פראצ., ווייל דאס לויפענדע דירה געלט דערגרייכט נאך דאמאלט נישט 50 פראצ. פון גרונד-דירה געלד.

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, TEL. 47-67
ספעצ. פון אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
בעהאנדלונג מיט קווארץ-לאמפען-שטראהלען
קהמס אן פון 2—3 נאכם. און פון 4—7 אווענד

א שפאס פון א פרוי

וואס האט איהר געקאסט... דעם מאן.

דער יוד אליין איז פון סאסנאוויץ, פוילען, וואו ער איז אמאל געווען א שעהנער באלעבאס, כמעט א שטיקעל גביר. עס האט זיך אבער געמאכט אזוי, אז ער האט פון דארטען געמוזט אנטלויפען.

ויצא ער שוין זעכצעהן יאהר אין פאריז, וואו ער האט זיין פרוי מיט פינף קינדער. ער האט זיך אויסגעלערענט מאכען קארסעטען. אמאל איז דאס געווען א גוט פאך, און ווי נאר ס'איז גע-קומען א יוד נאך פאריז, האט ער זיך אויסגע-לערנט מאכען קארסעטען.

קיין גביר, פערשטעהט זיך, איז ער נישט. אבער מען שטופט זיך דורך, און ער וואלט געווען צופרידען, ווען נישט א צרה מיט דער טאכטער.

די ערשטע עטליכע יאהר האט ער געארבייט ביי יענעם, אבער שפעטער, ווען די קינדער זענען אויסגערוואקסען, האבען געהאט געענדיגט א שול, און האבען שוין אנגעהויבען צו ארבייטען, האט ער זיך מישב געווען: צו וואס דארף ער מיט די קינדער ארבייטען ביי יענעם, אז ער קאן דאך בעסער אריינשטעלען צו זיך א מאשין או זארבייטען אליין מיט די קינדער. ער האט טאקע אזוי געטאן, און עס איז איהם אוועק גאנץ גוט. ער האט אנגענומען צוויי יונגע ארבייטער. אין איינעם פון זיי האט זיך זיין עלטסטע טאכטער פערליבט.

דער יונגערמאן איז איהם נישט שטארק געפעלען. ער האט געפרובט די טאכטער אפרעדען פון דעם שידוך, ס'האט אבער גארנישט געהאלפען. זי איז געווען אין דעם יונגענמאן פערליבט ביז איבער די אויערען און זי האט נישט געוואלט הערען דעם טאטענס עצות.

האט ער דאך געזעהען, אז ער וועט דא גארנישט מאכען, האט ער שוין געזעהען, אז די חתונה זאל פארקומען וואס שנעלער. אזוי לאנג ווי דער יונגערמאן איז נאך אויך אין איהר פערליבט.

דער יוד האט חתונה געמאכט זיין טאכטער און דאס פארעל האט טאקע געהאט א גוט לעבען, אבער דער איידעם האט איצט שוין מעהר נישט געוואלט ארבייטען ביים שווער. ער האט געזאגט, אז אויב ער האט חתונה געהאט, מוז ער זעהען צו ווערען זעלבסטשטענדיג. ער קען בעשטעהן, האט ער געזאגט, זיך אריינצושטעלען א מאשין, און ארבייטען מיט זיין ווייב צוזאמען פאר זיך.

און דא הויבט זיך אן די אמת'ע געשיכטע.

דעם יונגענמאן איז עס געגאנגען מיט דער פוטער אראפ. ער איז נאכאנאנד געזעסען אהן ארבייט. עס איז פשוט נישט געווען קיין ברויט אין הויז, און וואס דער טאטע האט נישט געגעבען, איז נישט געווען.

אבער נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס עס איז ביים יונגען פארל נישט געווען קיין פרנסה, האבען זיי געהאט א זעהר גוט לעבען, און דער טאטע האט זיך געטרייסט כאטש מיט דעם.

אבער פלוצלונג קומט מען דעם יודען זאגען, אז מען זעהט זיין איידעם ארומגעהן יעדען טאג מיט א יונגער אלמנה, א מאמע פון צוויי קינדער.

טוט דאך דעם טאטען וויי, דאס הארץ אויף זיין קינד.

מאכט ער א שמועס מיט'ן איידעם און פרעגט איהם: וואס זאל דאס בעדייטען, ווא מען זעהט איהם שטענדיג ארומגעהן מיט דער יונגער אל-מנה. שמייכעלט ער עפעס אזוי מאדנע און זאגט:

— האט נישט קיין מורא, שווער, איך וועל אייער טאכטער נישט פערבייטען אויף קיין אנדערע.

און ער רעדט עפעס מאדנע פערשטעלטע ווער-טער, אז וואס ער טוט, טוט ער פאר איהר טובה וועגען, און מיט אנ'ערנסט גיט ער צו:

— כ'בעט אייך, שווער, איהר זאלט זיך אבי-סעל ווייניגער מישען צו אונז, איהר האט דאך אונז חתונה געמאכט.

ווארט שוין נישט דער טאטע, און דערצעהלט דער טאכטער: וואלסט וויסען, מיין קינד, אזוי און אזוי, שמייכעלט אויך די טאכטער און זי זאגט:

— האב נישט קיין מורא, טאטע, יאסעל וועט מיך נישט אויסבייטען אויף אן אנדערע.

— ווי הייסט, ער וועט דיך נישט אויסבייטען? דו זעהסט דאך, אז ער בייט דיך שוין אוים.

האט אויך די טאכטער זיך אויף איהם גע-בייזערט, אז ער זאל זיך נישט צופיל מישען צווי-שען איהר און איהר מאן.

איינמאל קומט צו איהם די טאכטער, און דערצעהלט איהם, אז היינט נעהט זי זיך גט'ען מיט'ן מאן. און זי דערצעהלט דאס מיט אזא רוהיג-קייט און מיט אזא גלייכגילטיגקייט, גלייך ווי זי וואלט דא דערצעהלט וועגען א זאך, וואס עס לוינט זיך נישט צו רעדען דערפון.

— וואס איז, — פרעגט דער טאטע מיט שרעק — די הייסע ליבע האט זיך שוין אפגעקיהלט?

— כרעג גארנישט טאטע, און זארג גאר נישט, עס דארף אזוי זיין, עס איז אלץ צום גוטען... און זי שמייכעלט ווייטער מיט יענעם שמייכעלע, וואס איז איהם פריהער פארגעקומען אזוי ווילד.

— נו, מילא. אז עס איז צום גוטען און עס דארף אזוי זיין. און דאך ווידער גוט — זאגט דער פאטער א פערביטערטער.

— ס'וועט ערשט זיין גוט, — ענטפערט זי און שמייכעלט.

קורץ, זיין טאכטער האט זיך טאקע דעמועל-בען טאג גע'גט ביי א פאריזער רב, דער רב האט זיך געוואלט אריינלעגען אין שלום. האבען זיי איהם ביידע געזאגט, אז עס איז אנ'איבריגע זאך. וואריום זיי קענען זיך נישט פערטראגען. מיט עטליכע וואכען שפעטער האט דער איידעם חתונה געהאט מיט דער יונגער אלמנה.

די אלמנה איז זעהר א רייכע, און זי איז באלד נאך דער חתונה געפאהרען מיט'ן מאן אויף א „האניג-מיר-רייזע.

דער יוד, וועלכער האט זיך בידאיצט נישט גע'אלט מישען, האט אבער איצט געקראגען גרויס רחמנות אויף דער טאכטער. ער האט איהר פאר-געלייגט, אז זי זאל זיך אריינציהען צוריק צו איהם.

אבער צו זיין גרויס פערוואונדערונג האט ער געזעהן, אז די טאכטער הויבט גאר נישט אן צו וואר-ען. און איצט האט זי שוין איהם טאקע פער-טרויט א סוד, אז דאס גט'ן זיך איז געווען נאר אויף דערווייל און דאס חתונה האבען פון איהר מאן מיט דער אלמנה איז אויך נאר אויף דערווייל.

די געשיכטע איז פאלגענדע:

דער יונגערמאן האט זיך מיט דער פרוי בע-געגנט אויף אנ'ארט, האט ער בעמערקט, ווי זי איז באלד געווארען פערקאכט אין איהם און זי האט איהם געגעבען א ראנדעוואו אויף נאך א-מאל. זי האט איהם באלד דערצעהלט, אז זי איז אנ'אלמנה און זי האט געלד, נישט צו פערזינדיגען, נאר א פריינד פעהלט איהר. ער איז אהיימגעקומען און דערצעהלט דעם ווייבעל זיינעם פון דער מאדנער בעגעגעניש און טאקע זי, דאס ווייבעל, איז גע-פאלען אויף דעם פלאן, אז עס וואלט געווען א יושר, אז ער זאל פערפיהרען א ליבע מיט דעם ווייבעל און ארויסקריגען ביי איהר אביסעל געלד.

דער מאן האט אנגעהויבען מיט'ן וויסען פון זיין פרוי, צו פיהרען א ליבע מיט דעם ווייבעל. און אז עס האט זיך שפעטער ארויסגעוויזען, אז מען וועט נישט קענען ארויסנארען ביי דער פרוי קיין געלד, סיידען ער וועט מיט איהר חתונה האבען, האט דאס נאאיווע ווייבעל, וויענדיג אזוי שטארק גייציג נאך געלד און וויענדיג אזוי שטארק איינ-געגלויבט אין דער ליבע פון איהר מאן צו איהר, צוגעשטימט, אז דער מאן זאל זיך מיט איהר גט'ן, און חתונה האבען מיט יענער. זי איז געווען זיכער, אז מיט עטליכע וואכען שפעטער וועט דער מאן אוועקגעהן פון יענער און צוריקקומען צו איהר מיט א היבשער סומע געלד.

דערהערענדיג דאס, איז איהם געווארען פינ-סטער אין די אויגען. ערשטענס, ווי הייסט דאס א פרוי איהר מאן חתונה האבען מיט אנ'אנדער פרוי, כדי ביי איהר ארויסצוקריגען געלד? דאס איז דאך א שווינדעל, און אפשר נאך פיל ערגער... דאן האט טאקע דאס הארץ פון א טאטען איהם געזאגט, אז די טאכטער האט מיט איהרע אייגענע הענד געבראכט אויף זיך אנ'אומגליק. אבער קוים האט ער דאס געפרובט זאגען דער טאכטער, איז זי ארויס מיט א מ'יל איינצושלינגען א וועלט: אויב דער טאטע קען דאס זאגען, קען ער נישט איהר יאסלען. און דאס, וואס דער טאטע זאגט, אז דאס הייסט אוממאראליש געהאנדעלט נעגען דער פרוי, טא זאל זי נישט וועלען פערפיהרען קיין ליבעס מיט א יונגענמאן, הען זי וויס, אז ער האט א פרוי.

אזוי האט זיך דאס ווייבעל בערוהיגט איהר געוויסען פון אלע זייטען. און זי האט געווארט, איהר יאסעל זאל שוין צוריקקומען צו איהר און זאל מיט איהם צום צווייטען מאל חתונה האבען און מיטבברענגען מיט זיך א היבשע סומע געלד.

אבער ער איז שוין צו איהר נישט צוריקגעקומען. פון דעם שפאס איז געווארען אנ'ערנסט. עס איז שוין העכער א יאהר, און די פרוי האט שוין א קינד פון איהם. דער איידעם האט זיין טאכטער געשריבען א בריף, אז ער איז אפיל זגרייט צו געבען איהר א פאר טויזענד פראנק. אבער אוועקגעהן פון דער פרוי, וואס האט ארויסגעוויזען אזוי פיל געטריישאפט און גוטסקייט צו איהם, קען ער נישט.

האט אבער דאס ווייבעל זיך אפגעזאגט צו נעהמען פון איהם געלד. זי האט שוין אפילו גע-פרובט מאכען יענער פרוי א סקאנדאל.

דאס ערגסטע איז, וואס זי, האפט נאך אלץ, אז ער וועט פערלאזען יענע און צוריקקומען צו איהר. זי וואלט גראד איצט געקענט טון א גאנץ גוטען שידוך, נאך א בעסערען, ווי מיט איהם, וויל זי אבער נישט הערען, און זי ווארט אלץ אויף איהר יאסלען...

י. פ—ן.

אַ אינדישע דיכטערין.

די אינטערעסאַנטע געשיכטע פון סאַראָדושיני נאַידו, אַ שרייבערין אין אינדיע, וואָס איז אויך אַ פּאָליטישע פיהרערין.

די אינדישע דיכטערין, מאַדאַם סאַראָדושיני נאַידו, די פּרעזידענטין פון דעם אינדיש-נאַציאָנאַלען קאָנגרעס — אַן אַמט וואָס פריהער פאַר איהר האָט פאַרנומען דער גרויסער מאַהאַטמאַ גאַנדי.

סאַראַדושיני נאַידו, איז נישט בלויז אַ דיכטערין, זי איז אויך אַ דראַמאַטורגין, רעפּאָרמאַטאָרין, לעהרערין, פּאָליטיקערין.

ווען איהר ערשטע אַן ענגלישע לידער-אַנטאָלאָגיע פון די יינגערע יאָהרען, מוז זיך אייך וואַרפען אין די אויגען, צווישען די אַלט-איראָפּעער, דער אָריענטאַלישן קלינגענדער נאָמען „סאַראָדושיני טשאַטאָפּאַדיאַס" — מאַדאַם נאַידו'ס מיידעלשער נאָמען. די מעלאָדישע פערזען ווייזען אַ שטאַרקען איינפלוס פון אַ'ראָפּעאישער דיכטונג, אָבער אין זיי איז דאָ אַ זינליכקייט, אַ פערשיכורטקייט, אַ רייכקייט אין בילדער, וועלכע זענען כאַראַקטעריסטיש פאַר'ן מזרח. סאַראַדושיני נאַידו'ס לידער האָבען אין איראָפּע געמאַכט גרויס איינדרוק אין יענע יאָהרען. צווישען איהרע פערעהרער זענען געווען אַזעלכע, קונסטקענער ווי אַרטור סיימאָנס און עדמאָנד גאָס.

און מערקווירדיג! אַזוי צאַרט און פערטרוימט ווי די איז אין איהרע לידער, פּונקט אַזוי שטרענג און האַרט איז זי אין איהר פּאָליטיק. אויפ'ן לעצטען געביט ווייזט זי אַרויס אַן איבערגערעכנטקייט, אַ טאַקט, אַ שאַרפען שכל, וואָס האָט נישט איינמאָל געפּלעפּט די איראָפּעאישע דיפּלאָמאַטען.

צו דרייצעהן יאָהר איז זי שוין געווען אַ פּאָעטעסע.

„איינמאָל, ווען איך בין אַלט געווען עלף יאָהר — שרייבט זי — בין איך געזעסען שטאַרק פערזאָרגט איבער אַן אַלגעברישע אויפגאַבע, וועלכע איך האָב נישט געקאָנט מאַכען. איך האָב זיך אומזיסט געבראָכען דעם קאָפּ. אָבער אַנשטאָט אַ לעזונג פון דער אויפגאַבע איז ביי מיר אין מ'ח פּלוצים פּערטיג געוואָרען אַ ליד. איך האָב דאָס ליד פערשריבען, און זינט יענעם טאָג האָט זיך אָנגעהויבען מיין דיכטערישע קאַריערע.

צו דרייצעהן יאָהר האָט זי אָנגעשריבען אַ לענגערע לירישע זאַך פון 1,300 שורות. דאָס איז געווען אַ ליידענשאַפטליכע פּאָעמע, פערענדיגט אין זעקס טעג און אָנגעשריבען אָהן אַ פאַראויסבעשטימטען פּלאַן, נאָר מיט'ן צוועק אָפּצוטאָן דעם דאָקטאָר, וועלכער האָט געזאָגט, אַז זי איז זעהר קראַנק און טאָר זיך אַ לאַנגע צייט נישט צוריהרען צו קיין בוך. אַ חוץ דער פּאָעמע האָט זי צו יענער צייט אויך אָנגעשריבען אַ פּערסישע דראַמע.

איהרע לידער זענען איבערגעזעצט געוואָרען אין עטליכע איראָפּעאישע און אָריענטאַלישע שפּראַכען. בעדייטענדע קאָמפּאָזיטאָרען האָבען איבערגעזעצט איהרע לידער אין דער שפּראַך פון מוזיק.

עס איז קיין צווייפעל נישט, אַז סאַראַדושיני נאַידו איז אַ מערקווירדיגע פּערזענליכקייט. זי האָט דעם הינטערגרונד פון אַ בעריהמטער בראַמינישער פאַמיליע, וועלכע האָט זיך אין לויף פון הונדערטער יאָהרען געווידמעט דער חכמה פון וויסענשאַפט, אַ פאַמיליע, וועלכע האָט געשאָנקען דעם אינדישען פאָלק אַ קייט פון פּאָעטן, געלערנטע און פּריסטער.

נאָך גאָר אַ קינד, צו צוועלף יאָהר, האָט זי אויסגעהאַלטען דעם איינטריטס-עקזאַמען אין אוניווערזיטעט. צו זעכצעהן יאָהר האָט זי זיך אַליין אַוועקגעלאָזט קיין ענגלאַנד. אָבער אין דעם קעמברידזש-אוניווערזיטעט האָט מען בעשלאָסען זי אַריינצונעהמען נישט פריהער ווי אין צוויי יאָהר אַרום, ווייל זי איז געווען צו יונג. ווען זי איז געקומען צוריק אַהיים, האָט זיך אָנגעפאַנגען איהר לאַנגיעהריגער קאַמף געגען טראַדיציע: זי האָט חתונה געהאַט מיט אַ מענשען נישט פון איהר קאַסטע, נישט קיין בראַמין, וואָס איז צו יענער צייט געווען אַן אומערהערטע זאַך און אַרויסגערופען גרויסען כעס און צער ביי איהר פאַמיליע.

אין די לעצטע פאַר צעהנדליג יאָהר שטעהט זי אין דער שפּיץ פון דער אינדישער פרויען-בעוועגונג. שאַרפער פאַר אַלץ איז געווען דער קאַמף געגען דער הייראַט צווישען קינדער און דער מנהג צו טראָגען דעם שלייער, די „פּורדאַ". דער קאַמף איז נאָך נישט געענדיגט. דער פּרויענראַט פון באָמבעי אַרבייט איצט ענערגיש דורכצופיהרען אַ ביל, לויט וועלכען עס ווערט ערקלערט פאַר אומגילטיג יעדע הייראַט, וואו דאָס מיידעל איז נישט אַלט קיין פולע זעכצעהן און דער יונגערמאַן קיין פולע צוואַנציג יאָהר.

אין אַ פּאָר פּראָווינצען, וואו אַ דאַנק דעם מוסולמאַנישען איינפלוס עס הערשט נאָך אַלץ די „פּורדאַ", האָבען 120 אָנגעזעהענע פרויען און מענער אַרויסגעלאָזט אַן אולטימאַטום, אַז זיי וועלען אָנעהן מיט זייער אַגיטאַציע ביז די ווייבער וועלען נישט אַראָפּרייסען דעם שלייער פון אַלע שוועסטער. מאַהאַטמאַ גאַנדי נעהמט אַ שטאַרקען אַנטייל אין דער בעוועגונג. בכלל ווערט די בעוועגונג געשטיצט נישט נאָר פון'ם בירגערקלאַס נאָר אויך פון דער הויכער אַריסטאָקראַטיע, פון פּרינצעסינס, פּרינצען און פאַבעלהאַפט-רייכע הערשער.

די פרויען-בעוועגונג אין אינדיען האָט, נישט קוקענדיג אויף דער איינגעוואָרצעלטקייט פון טראַדיציע אין לאַנד, גלייך נעהאַט אויסזיכטען אויף ערפאָלג, עס איז דערפאַר, ווייל אין אינדיען איז זעהר שטאַרק דער מוטער-קולט. מוטערשאַפט ווערט דאָרט פּשוט פערגעטערט. און דאָס האָט זיך אַפילו אָפּגעשפּיגעלט אין די שפּראַך-ווענדונגען. ערד איז ביי זיי „מוטער-ערד", דאָס לאַנד — „מוטער-לאַנד", דער הייליגער טייך גאַנגעס איז „מוטער-גאַנגעס" אין די הייליגע ביכער פון די אופּאַנישאַדען ווערט פערזאָגט אָפּצוגעבען מעהר כבוד דער מוטער ווי דעם פאָטער און אַפילו דער איצטיגער נאַציאָנאַלער הימן הויבט זיך אָן מיט די ווערטער: „בוק זיך פאַר דער מוטער".

אָט מיט דער טיפער פערעהרונג פון דער מוטער און ממילא פון דער פרוי ערקלערט זיך, וואָס די אינדישע פרויען האָבען פערהעלטנישמעסיג לייכט אויסגעקעמפט דאָס רעכט צו שטימען גלייך מיט די מענער.

——=:§:=——

פאַני פּראַמיס האָט זיך מגייר געווען.

פון לעמבערג שרייבט מען:

ווי עס איז געווען פאַראויסצוזעהען האָט פאַני פּראַמיס נאָכדעם, ווי עס איז זי געלונגען אַרויסצובעקומען פון די נישט-יודישע הענד, זיך מגייר געווען.

אַזוי ווי זי איז אַהיימגעקומען איז זי געוואָרען גאָר אַן אַנדערע: אמת איז: אַז זי האָט אין די ערשטע טעג אַפילו מיט קיין וואָרט נישט געלאָזט פאַלען, אַז זי וויל צוריק ווערען אַ יודיש קינד.

איהרע עלטערן האָבען זיי אָבער נישט געוואָלט צוריהרען צום ראַזיגען שריט. זיי האָבען זיך געמיינט, קלאָר אָפּגעגעבען אַ דין וחשבון, אַז פריהער צו שפּעטער, וועט זי זיך בעקלערען און וועט סוף כל סוף אַליין וועלען זיך אומקעהרען צו דעם פאָלק, מיט וועלכען זי האָט אונטערן דרוק אָפּגעריסען אַלע פעדים.

און ריכטיג אַזוי איז עס טאַקי געשעהן.

וואָס מעהר זי האָט זיך איינגעלעבט, נאָך דער לענגערער צייט, וואָס זי האָט געלעבט אין אַ נישט יודישער סביבה, אין איהר יודישער היים, אַלץ מעהר האָט מען בעמערקט די גרויסע חרטה, וועלכע האָט געפּלאָגט דאָס געוויסען פון דעם יודישען מיידעל.

פאַריגע וואָך איז זי צוגעקומען צום פאָטער און האָט ערקלערט:

— „טאַטעשי, ליבער טאַטעשי! ערשט איצט פיהל איך וואָס'ער גרויסע זינד איך בין בעגאַנגען פאַר מיינע עלטערן און צו גאָט. איך האָב גרויס חרטה. איך בין יונג, מען האָט מיך געצוואונגען צו דער שמד. איצט וויל איך ווערען אַ יודיש קינד".

איצט ערשט האָבען די עלטערן זיך איבערצייגט ווי שטאַרק חרטה זייער קינד האָט און מען האָט בעשלאָסען תיכף נאָכצוקומען איהר וואונש.

מען האָט תיכף דורכגעפיהרט די נויטיגע פאָרמאַליטעטען ביים ראַבינאַט און אין קהל. דאָן איז אויך געוואָרען דורכגעפיהרט דער רעליגיעזער אַקט.

איצט ערשט — ערקלערט פאַני — פיהלט זי זיך גליקליך און עס איז איהר לייכטער אויפ'ן האַרצען.

——————

אַן אויפרוף פון די העברעאישע ליטעראַטען און זשורנאַליסטען

אין ארץ-ישראל פאַר שאַפען אַ „הבימה"-פאָנד.

ירושלים, (יט"א) דער פערבאַנד פון העברעאישע ליטעראַטען און זשורנאַליסטען אין ארץ ישראל האָט פערעפענטליכט אַן אויפרוף צום גאַנצען ישוב וועגען שפּענדען לטובת אַ „הבימה"-פאָנד. דער „פאָנד" דאַרף געבען דעם „הבימה"-אַנסאַמבל די מעגליכקייט פערבלייבען אין ארץ ישראל און אַנטוויקלען זיין קינסטלערישע טעטיגקייט.

——————

„יודיש טעאַטער" אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

אונטער דער ליטונג פון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעץ.

מיט'ן אַנטייל פון די: באַריסאָווא, ראַבינאָוויטש און די פּיקאַנטע ליבלינגס-אַרטיסטין פּרימאַ-אַנאַ נאַדיאַ קאַרעני

היינט, מיטוואָך, דעם 26-טען, 4 נאָכמיטאָג צו בילינע פּרייזען

„די רומענישע חתונה"

אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט 25 נומערן געזאַנג און טענץ פון שור. ראָל „זאַכאַר" — דער בעליבטער אַרטיסט א. קאַמפּאַניעץ, רעזשי: ל. ראַבינאָוויטש.

היינט, מיטוואָך, דעם 26-טען, 9 אַ זייגער אָוונט צום 4-טען מאָל

„הערצער צו פערקויפען"

אין 4 אַקטען מיט אַ פּראָלאָג פון ל. מלאך, רעזשיסירט פון י. ראַפּאָו. מוזיק צו דער פּיעסע ספּעציעל געשריבען פון ל. זעלמאַן.

1-טע סצענע: געקויפט אין בעצאָהלט; 2-טע: אַ בריוועלע דער מאַמע'ן; 3-טע: פאַר כל-נדרי; 4-טע: די מאַטראָזען וואַקכאַנאַליע; 5-טע: די שיף פון ראָטלאַנד; 6-טע: דער קאַמף מיט די סמאַים; 7-טע: פרויען-שוק; 8-טע: די גרינע געסט; 9-טע: די שוואַרצע ראַהען; 10-טע: הינטער די קוליסען; 11-טע: דער סקאַנדאַל אין טעאַטער. עס איז ספּעציעל אַנגאַזשירט געוואָרען דער בעוואוסטער טענצער מיעטשיסלאַוו הוקאָווסקי, וועלכער וועט טאַנצען פּוני גירלס.

נייע דעקאָראַציעס / רייכע אויסשטאַטונג / אַלע אַרטיסטען אין נייע קרעאַציעס.

ס'נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאַן, באַריסאָווא, נאַדיאַ קאַרעני, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פאָדערמאַן, קאַמפּאַניעץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַמקאָוו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.

אַדמינ.: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. ליטונג: ל. זעלמאַן. בילעטען אין פילהאַרמאָניע-קאַסע.

דער שוואַרצער וואָלף

(28 (ראָמאַן).

וולאַדעק האָט ליבענסווירדיג אַ שמייכעל געטון:

— נאַרישקייטען! וואוהין ווילט איהר פאָהרען?

— אויפ'ן הויפּט-וואָקזאַל.

ער האָט איבעררעשט אויף איהר אַ קוק געטון.

— אויפ'ן הויפּט-וואָקזאַל — האָט ער איבערגעפרעגט — אָבער... ענטשולדיגט...

— איך וויל מיט'ן ערשטען צוג אַוועקפאָהרען קיין פּאַריז, — האָט דאָס מיידעל רוהיג דערקלערט.

— אייך וועט אויסקימען אַ סך צו וואַרטען — האָט וולאַדעק געענטפערט.

— מאַקי נישט גוט! נאָר כ'וועל שוין צוּוואַרטען אויפ'ן וואָקזאַל.

וולאַדעק האָט אַ ציה געטון מיט די פּלייצעס: קיין אַנדער ברירה האָט ער. זעלבסטפערשטענדליך נישט געהאַט, אויב זי האָט פאַקטיש געוואָלט פאָהרען קיין פּאַריז.

ער האָט אָבער געצווייפעלט אין דער אויפריכטיגקייט פון איהרע ווערטער.

— איהר קאָנט פאָהרען מיט'ן נאַכט-טראַמוואַי.

— האָט ער איהר אַן'עצה געגעבען — ס'איז דאָ נישט ווייט פון דאַנען... איך קאָן אייך אָפּפיהרען. פון איהר ברוסט האָט זיך אַרויסגעריסען אַן אויפּריכטיגער זיפץ פון דערלייכטערונג, אַזוי אַז איהם האָט זיך געוואָלט גלויבען איהרע ווערטער.

און דאָך...

— איך וועל אייך זעהר דאַנקבאַר זיין! — האָט זי אַרויסגעשעפּטשעט.

ער האָט זי רוהיג גענומען אונטערן האַנד, און שווייגענדיג האָבען זיי זיך ווייטער געלאָזט שפּרייזען.

אויף אַ ראָג פון אַ געסעל איז געשעהן אַ קליינינקייט, וואָס האָט אינגאַנצען צושטערט וולאַדעקס פּלענער:

אַ ליידיגע דראָזשקע איז אַרויסגעפאָהרען פון געסעל אַרויס, און דער דראָזשקאַזש האָט זיך אָפּגעשטעלט לעם טראָטואַר, און פערבעטען די דורכגעהענדע פּאַסאַזשירען, זיי זאָלען אַריין אין דער דראָזשקע.

וולאַדעק האָט זיך שטיל אויסגעזידעלט.

ער גופא האָט געדאַרפט צו האָבען אַ דראָזשקע, און ווען אַזאַ איינע קומט אָן, ווען דאָס מיידעל וואָלט אַריין אין טראַמוואַי, וואָלט זי איהם זעהר צונויף געקומען.

איצט אָבער האָט ער געמוזט אָפּטרעטען דעם מיידעל די דראָזשקע, אָדער פאָהרען צוזאַמען מיט איהר...

סוף כל סוף, סאַרוואָס דען נישט?

לילי קאָן איהם אָפּשטעלען אין וועג אויפ'ן נויטיגען אָרט, און אַליין ווייטער פאָהרען אויפ'ן הויפּט-וואָקזאַל.

בעמיהענדיג זיך צו פערבלייבען רוהיג, האָט וולאַדעק געגעבען אַ צייכען דעם דראָזשקאַזש, ער זאָל אָפּקנעפּלען די לעדערנע דעק, און געהאָלפען לילי'ן אַרויסשטייגען.

— איהר וועט גאַרנישט האָבען דערגעגען, אַז איך וועל אייך פערלאָזען אויפ'ן וועג? — האָט ער אַ פרעג געטון.

— מיט פערגעניגען!.. איך וועל מיט פרייד טון אַלץ, כדי מיט עפּיס כאָטש אָפּדאַנקען אייך פאַר אייער גוטסקייט און ליבענסווירדיגקייט.

— אָ, לאָמיר נישט רעדען וועגען דעם...

דערקלעהרענדיג דעם דראָזשקאַזש וואו אַזוי ער האָט צו פאָהרען, האָט ער פערנומען דעם אָרט לעם לילי'ן.

דער דראָזשקאַזש האָט אַ קנאַק געטון מיט דער בייטש, און די דראָזשקע איז אָפּגעפאָהרען.

פריילין דזשייקאָבס האָט זיך עטוואָס אַרונטערגעבויגען און ניי‏געריג געקוקט אויף די געוועלב-שילדען.

וולאַדעק'ן האָט נישט אינטערעסירט דער גוט-בעקאַנטער וועג.

פיהלענדיג, אַז דאָס מיידעל פיהלט זיין אומצוטרוי צו איהר, האָט ער זיך גופא אויפגערעגט געזידעלט פאַר זיין נאַרישען אויפפיהרען זיך:

„שוואַרצער וואָלף"?.. — האָט ער ביז געטראַכט — נישט „שוואַרצער וואָלף", נאָר „פערַיאָנטער, איבערגעשראָקענער כלב"!.. אָדער גאָר פּשוט: „שוטה בן פּיקהאָלץ"!.. „אידיאָט שבאידיאָטען"!

שוין אַ ביסעל אָפּפאָהרענדיג, האָט זיך דאָס מיידעל פּלוצים געווענדט צו איהם מיט דער פראַגע:

— וואָס קאָנט איהר אַזוי טראַכטען וועגען מיר, חבר לעמאַן?

ער האָט אַ ציטער געטון.

— איך? אָ, וועגען מיר ווייט רוהיג!.. איבעריגענס איז אייך, דען אַזוי וויכטיג צו וויסען, וואָס איך טראַכט... נאַרישקייטען!.. ס'לוינט זיך באמת נישט וועגען דעם צו רעדען!..

— איהר זענט אָבער געווען אַזוי ליבליך אין בעצוג צו מיר, אַז איך פיהל — איך מוז אייך געבען געוויסע ערקלערונגען...

— אָ! — האָט ער לצניש אויסגערופען — איך האָב זיך אַליין אָנגעשטויסען, אַז איהר האָט בעשלאָסען צו ענטלויפען פון אייער פאָטער.

— יאָ, איך האָב מיט איהם נישט געקאָנט מעהר פערבלייבען.

זי איז תיכף ענטשוויגען געוואָרען, פּונקט זי וואָלט זיך דערשראָקען, אַז זי האָט איבערגעבאָטען די מאָס מיט איהר אויפריכטיגקייט.

ער האָט אַ ווײַלע צוגעוואַרט און אַ פרעג געטון:

— איך האָף, אַז איך בין נישט געווען פּגוּגע אייך אומבעשיידען און צו נייגעריג?

— ניין! ניין!

אַ חוץ דעם „ניין, ניין" האָט ער פון איהר מעהר אַ וואָרט נישט אַרויסגעקריגען.

דאָס מיידעל איז ענטשוויגען געוואָרען, נאָר ס'איז געווען צו זעהן, אַז אינעווייניג קוכט אין איהר פאַר אַ קאַמף.

ס'קאָן זיין, אַז ער איז זי פאַקטיש אומזיסט חושד...

אויף יעדען פאַל האָט ער ביי איהר אַ פרעג געטון:

— האָט איהר פריינד אין פּאַריז?

— ניין, קיינעם נישט.

— אָבער...

— איך וועל זיך שוין דאָרט אַן'עצה געבען. אין פראַנקרייך וועל איך בסך הכל פערברענגען נישט מעהר, ווי צוויי טאָג... און דערנאָך וועל איך מיט דער ערשטער שיף פאָהרען קיין אַמעריקע.

(פאָרטזעצונג קומט)

דער נייער קורס אין רומעניע.

פראקלאמירט פולע גלייכבערעכטיגונג פאר די מינדערהייטען.

בוקארעשט, 25. (יט"א טעלעגראפיש) ביי דער ערעפנונג פון דעם רומענישען פארלאמענט האט דער מיטגליד פון רעגענטען־ראט פירשט ניקאלאי געלייענט א מאניפעסט, אין וועלכען עס ווערט צווישען אנדערען געזאגט, אז די נאציאנאלע און רעליגיעזע מינדערהייטען וועלען געניסען פון פולשטענדיגער גלייכבערעכטיגונג און פון גערעכטער בעהאנדלונג.

בוקארעשט, 25. (יט"א טעלעגראפיש) די יודישע מיטגלידער פון רומענישען פארלאמענט לואי פישער, ו. פישער, לאנדוי און ד"ר עבנער האבען געגרינדעט א יודיש־נאציאנאלען קלוב. פארזיצענדער איז ד"ר עבנער.

בוקארעשט, (יט"א) דער האנדעלס־מיניסטער מארזשיארו האט זיך דערוואוסט, אז אין דעם אנקעטע־בויגען, וואס איז פונאנדערגעשיקט געווארען צו די אינדוסטריעלע אונטערנעהמונגען, איז א חוץ דער רובריק „בירגערשאפט" פערהאן אויך א רובריק פאר „בירגער פון מאזאישען גלויבען". דער מיניסטער האט טעלעגראפיש פעראָרדנעט די אינדוסטריעלע אינספעקטארען, צו מעלדען אלע אונטערנעהמונגען, אז די דאזיגע רובריק איגנארירט נישט דאס מיניסטעריום.

בוקארעשט, 25. (יט"א טעלעגראפיש) דער שליח פון קרן־היסוד אין רומעניע ד"ר הערליענסקי האט אין דער בעגלייטונג פון יודישען רעפ. פישער בעזוכט דעם פרעמיער מיניסטער מאניו.

בעת'ן געשפרעך האט דער פרעמיער ארויסגעוויזען זיין גרויסען אינטערעס פאר'ן אויפבוי פון ארץ־ישראל און צוגעזאגט, אז די נייע רומענישע רעגירונג וועט וועגען דעם ענין ארויסגעבען א ספעציעלע דעקלאראציע.

דער קאנפליקט אין דער רהיינישער אייזען־אינדוסטריע

נאך נישט פערענדיגט.

בערלין, 25. (ספ. טעל.) די דעציזיע, וועלכע ס'האט ארויסגעטראגען דער מיניסטער סעווערינג אינ'ם קאנפליקט אין דער רהייניש־וועסטפאלישער אייזען־אינדוסטריע, האט צווישען די ארבייטער ארויסגערופען א שטארקע אונצופרידענהייט.

די פראפעסיאנעלע פעראיינען בעטראכטען די דעציזיע אלס א מיליאנען מתנה פאר די אינדוסטריעלער; זיי ווייזען אן, אז 80 פראצ. פון די ארבייטער, וועלכע ארבייטען אויף אקארד, וועלען קיין שום הוספה נישט בעקומען און די איבעריגע האבען בעקומען קוים צו עטליכע פעניג. עס זענען פארגעקומען פראטעסט מיטינגען געגען דער דעציזיע.

די ארבייטסלאזיגקייט אין עסטרייך.

וויען, 25. (ספ. טעל.) די עסטרייכישע צייטונגען מעלדען, אז די ארבייטסלאזיגקייט אין עסטרייך ווערט אלץ גרעסער, איצט איז אין עסטרייך פערהאן 320 טויזענד ארבייטסלאזע.

די ארבייטסלאזיגקייט איז געשטיגען א דאנק די פרעסט, צוליב וועלכע מ'האט געמוזט אפשטעלען די בוי־ארבייטען.

מעלדונגען.

פראפ. פעראיין פון בעקלייד־אינדוסטרי־ארב. אין פוילען, אפט. לאדז קאנסטאנטינער 26.

אכטונג ארבייטער פון דאמען־מאגאזין מיטגלידער און נישט מיטגלידער!

הײַנט, מיטוואך ד. 26 דעצעמבער, פינקטליך 8 אווענד, קומט פאר אין פעראיינס־לאקאל א וויכטיגע פאך־פערזאמלונג פון אלע דאמען־מאגאזין־ארבייטער.

אלע דארפען אומבעדינג פינקטליך קומען

3383 די פאך־קאמיסיע פון דאמען־מאגאזין.

פראפ. פעראיין פון בעקלייד־אינדוסטרי־ארב. אין פוילען, אפט. לאדז קאנסטאנטינער 26.

אכטונג ארבייטער פון מענער - מאגאזין־פאך מיטגלידער און נישט־מיטגלידער!

מארגען, דאנערשטאג דעם 27 דעצעמבער, פינקטליך 8 אווענד, קומט פאר אין פעראיינס־לאקאל א וויכטיגע פאך־פערזאמלונג פון אלע מענער־מאגאזין־ארבייטער.

אויפ'ן טאג־ארדנונג וויכטיגע פראגען.

3384 די פאך־קאמיסיע פון מענער־מאגאזין־

—=:§:=—

א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע

ביכער

פון אלע פערלאגען מיט א גרויסען ראבאט בעקומט איהר נאר ביים צייטונגס פערקויפער

י. וועלניארזש, אלט־שטאט 1.

איך גיב אויך ביכער אהיים צו לייענען־ביליג.
איך קויף אלטע גענוצטע ביכער און ראמאנען.
כ'נעהם אן צו בינדען ביכער צו ביליגע פרייזען.

כ'משריפט־ביורא ב. האכבערג
פאנסקא 36 טעל. 77

ערלעדיגט אלע ארט געריכטליכע און שטייער־אנגעלעגנהייטען אין אלע אמטען אויך אויף לאדזער וואיעוואדזטווא רעיעל און פינקטליך.

עמערקונג: וועגען פערשידענע שטייער־פראגען נעהם איך פערזענליך אן צווישען 5–6 נאכמיטאג.

כ'קויף אויס פאטענטען אויפ'ן יאהר 1929.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטליך־דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז, אויערען קר.	10—11 2—3, 5—7
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—3
ד"ר גאלדשטיין־ אויגען־קראנקהייטען פאלאק	2—5 6—7
ד"ר יאסמאן נערווען קראנקהייטען	9—12
ד"ר ראזענצווייג קינדער־קראנקהייטען	12—16 3—4
ד"ר פעפערני פרויען און געבורטס־הילף	9-11½ 5—6
ד"ר קאנטאר כירורגישע־קראנקהייטען. 5-4 נאכ.	1—3
ד"ר אייזנבערג אינ. קרעה, לונגען־קר.	9-11 5½—7
ד"ר מאזעפעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענסקי צאהן־ארצט	5—7
ג. ראזעס צאהן־ארצט	9—2

צאהן־... , בעלייכטונגען, קוואַרצן, מאסאזשן א. א. ו.
... רעגענעז־אינסטיטוט
...
די לעטשניצע איז ... און ...
היזיס אין דער שטאט.

ערצטליך־קאסמעטיש. קאבינעט
פרי. מ. מארקוס נעהמט אן פון 5–7 אווענד

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
... און הויט קראנקהייטען ... פון 4—7 אין אווענד
צוריקגעקעהרט

Dr. KELLER
ספעציאליסט פאר הויט און ... קראנקהייטען.
2 נאווראט 2
...
צוריקגעקעהרט.

קאסע־שרענק
פאר סוחרים און פראווינצער קאפעראציעס־בענק געלעגענהייטליך און ביליג צו פערקויפען אויף גוטע בעדינגונגען. צו ערפאהרען אין אדמ. 3320

גרויסע קעלער־רוימען
אין צענטער שטאט, געאייגנעט אויף פאבריקס־צוועקען, איז צו פער־מיטען. גלייכצייטיג איז איבערצוגעבען א איינגעפיהרטע בעקערייע מיט א קאנצעסיע און פולער איינריכטונג אויף וואכען־געלד צאהלונג... צו ערפאהרען אין אדמ. 3346

לעכער מאשינאוא
ווערען אנגענומען אויסצוביהען צו ביליגע פרייזען
ביי **ג. נארדמאן**
29 צעגעלניאנא 29

קאליגראף
ל. בערמאן
(דער יונגער) וואוינט אויף זאוואדזקא 19. 1־טער שטאק, און לערנט אויס שעהן און שנעל שרייבען

אגוטע בשורה
פאר אלע ליבהאבער פון שעהנע יודישע פאלקס־מעשיות און לעגענדעס.
די טויזענדער לעזער פון בעליבטען פאלקס־שרייבער **אלתר אייזענשלאס** געדענקען נאך געוויס זיינע הארציגע ערצעהלונגען פון אלטען יודישען לעבען, מעשיות פון גוטע יודישע מידות, רחמנות, סבלנות, יושר און הילף.
אט די אלע אויסגעצייכענטע, בעקאנטע יודישע פאלקס־מעשיות און לעגענדעס וועלען איינגיכען זיך בעווייזען אויפ'ן ביכער־מארק.
יעדען פרייטאג וועט ערשיינען א ביכעל פון 16 זייטען מיט 3 אדער 4 מעשיות.
יעדעס ביכעל וועט אינגאנצען קאסטען 25 גר.
אויב איהר ווילט האבען א אמוזירענדען שבת, קויפט זיך א ביכעל. יעדעס ביכעל איז א גאנצע זאך פאר זיך. אויב איהר וועט זאמלען די ביכלעך, וועט איהר דערנאך האבען א שעהן גרויס בוך.
אינפארמאציעס צו בעקומען ביי די יורשים פון **א. אייזענשלאס**, לאדז, פאלודניאווא 11, אין הויף, לינ ס, 3 טער שטאק, אין דער לייה־ביבליאטעק.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים־ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט־קראנקהייטען און מענער־שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורעלאגיע און נערווען־קראנקהייטען.
קווארץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל־קאבינעט קאסמעטיק.
— — — פעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — — —
פון 11 ביז 12 מיטאג און פון 2 ביז 3 נאכמיטאג נעהמט אן א פרוי־דאקטאר נאר קינדער און פרויען.
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— — בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען. — —
ווזיט 3 זל.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע.
האט זיך איבערגעצויגען אויף **אנדזשעיא 5**
(נעמט אן פון 8 – 10 פריה און פון 5–9 אין אווענד)
בעזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען.

אדיריגענט צום דיריגירען א כאר פאר א „הזמיר" —
צו נאטען און שטים בילדונג, קען זיך מעלדען ביי:
שמואל בעלעמער, אלעקסאנדער, לוטאמירסקא 12.
פאר רייזע־הוצאות דעם ערשטען מאל ווערט נישט אומגעקערט.—
3349

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. **18-26**
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od poniedziałku, dnia 17-go do poniedziałku, dnia 31 grudnia 1928 r. wł.

Program świąteczny!
Dla młodzieży i dorosłych:

„SZALEŃCY"

Dramat w 10 aktach z cyklu „My pierwsza Brygada"
W rolach głównych: Irena Gawęcka, Marjan Czauski, Jerzy Kobusz, Al. Starża, Bolesław Szczurkiewicz, Marek Oróg.
Następny program: **„SERCE"**

Zagubiono:

Weksel zł. 60.– pł. 5/3, wyst. Izrael Zylberstein **Łódź**
„ „ 75.– „ 31/3, „ A. Milewski „
„ „ 75.– „ 15/4, „ „ „
„ „ 50.– „ 30/4, „ „ „
„ „ 100.– „ 31/5, „ „ „
„ „ 125.– „ 31/5, „ „ „
„ „ 75.– „ 15/6, „ „ „

Weksle unieważnione. Znalazca proszę o zwrot Nowo-Cegielnianej 28, **G. Eilszof.**

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.
גדאנסקער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר האלינסקי נאז, האלז, אויערען קר.	4—5
ד"ר פערשנער קינדער קראנקהייטען	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	11—1
ד"ר לובימש הויט און געשלעכט־קר.	12½—1½
ד"ר שמירנפעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר נאכדבלאט אויגען־קראנקהייטען	12½—½
ד"ר עליאסבערג כירורגישע קראנקה.	1—2
ד"ר בערנשטיין פרויען און געבורטס־הילף	4—5

...
שטראלונג בעגען שקארלאטין.
... צאהן־ארצט 10—1 3—6
...
די לעטשניצע איז אויך טעגליך זונטאג.

אנאנסען־פרייז: ... — 15 גר. ... — 20 גר. ... 7 שפאלטען ... 40 ... 60 ... 4 ... 1 ... 15 ... 7 ... 100 ...

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałem Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.